

Liber Tertius

arripienti reliquere poenitentiam. quā greci dicūt *μετάνοιαν*. Quo datur intelligi occasiōem sp esse vel querendā vel expectādā. et qui inuentam vel repertam neglexerit. solitum poenitere. Patriādi ergo tam p̄ clari ac salutaris negocij opportunitate amplectare. et q̄ eam tibi obtulerit: Deo grās age. Nā si sic egeris. ista corporis tui terra. quasi opportuna nos imbrēs accipies et coloni verſata ligonib⁹ quo magis vexabit tanto vberiores afferet fructus. et tandē discēs nō illulum te a domino. Sed ad petram hoc est ad christum. vt sordeſ excuteretur. allisum. et mox vt viueret hic desicris. sine vilo more interſtitio in celo renasceris. et simul erit purgatorio et vite satisfactum.

Venerandi Fratris Baptiste Mantuani Carmelite Theologi. Flagoges ad patientiam Liber Tertius

Quattuor virtutes plurimū valere ad tolerantiam
Capitulum primum.

Quā hōiem natura fragilem tot morbis expositum: tot malis obiectuz difficile est nō frāgi: vel nō inflecti necessariū arbitror te admonē: vt quattuor p̄cipue virtutib⁹ munire te studeas. quarū p̄sidio vim oēm flagelloꝝ facili⁹ feras. De sunt quas p̄mo libro pollicebamur *firmes spes. p̄seuerantia. et loq̄animitas*. Iste nāq; quasi sulcra q̄dā. calūm̄q; firmissime patientie sustinet edificiu. Et q̄sq; supra dixim⁹ cataphractum esse oportere. q̄ velit cū diabolo pugnare. in et plenisq; sufficit ad victoriam leuis armatura: Pictac⁹ mityleneus vn⁹ ex septē sapiētib⁹ cum de agri cuiusdā possessiōe iter Atheniēses et mitylēges armis certaret: ipse cū Phrynone Atheniēsiū duceret Pancratiastes et Olympionices fuerat. singulari certamie pugnare istinuit. rete igit̄ Clypeo reges Phrynonem inuoluit. et cum interemis Dauid adhuc adoleſcētul⁹ sterit cōtra gigantem lozicatu. ocreatū. galcatū. et clypeatū. et hastile haste ei⁹ erat quasi liciatoriū repentiniū p̄m at ferrū haste ei⁹ sexcetos fidos habebat ferri. Dauid baculo pastorali armat⁹ et funda gigantem nō expauit. et vicit. Dic ergo et tu diabolo. qd̄ et Dauid dixit Allophylo Tu venis ad me cū gladio et hasta et clypeo. ego at̄ venio ad te in nomine Dñi exercitū: dei agminum Israel. Prēdicte igit̄ virtutes tanto tibi vsui crūt. vt ceteras si ha

Allophylo

Liber Tertius

tes tibi custodiāt Si nō habes. ad te alliciāt. Dēs em̄ stutes sic murus se amāt. vt vbi paucas tute habitare p̄spererint. alię p̄fluāt. 2 sic continget vt breui ex fr̄etario fias Cataphractus. sed venio ad stutes dicitur pauca de naturis eaz. vt eaz in te crescēte noticia crescat 2 amicia. crescat 2 p̄tra vicia in corde tuo bellādi fiducia.

De Fidei fundamenta et natura Ca. ij.

Duplicem fidem dicimus actiuam 2 passiuam. passiuam est que est in creditore Actiuā q̄ in debitorē. Unde 2 deus fidelis appellat *Passiuus* em̄ in calce p̄mē epl̄e ad Thessalonicēses inq̄t. fidelis est deus qui vocauit vos. q̄ etiam faciet. 2 ideo hęc ea est q̄; fiat dictum fides est dicta. iuxta illud *Nasonis dicta fides sequit̄*. 2 hęc nil est aliud. q̄; p̄missi redditiō. passiuā s̄o p̄missi expectatiō. passiuā item duplex. In fusa 2 acq̄sita. Uex hi magis possunt diuersi habēde fidei modi. q̄; diuersi habit̄ indicari. *Fides passiuā* siue acquisita siue infusa est habit̄ intellectuē quo credendis nō apparētibus reuelātis auctoritate permoti. p̄pter vltimuz finem q̄ est beatitudo. firmiter atq̄ p̄stanter adherem̄. hęc tribus acq̄sritur. p̄dicatiōe. miraculis. 2 inspiratiōe. que sola defectum supplet aliorū. alia s̄o sine hac quasi membra sine sp̄i moribūda languescūt. ip̄a fides est lux vera. q̄ illuminat omnem hoīem venientem iu hęc mūdum. Et hęc est lux q̄ lucet in tenebris. 2 quam tenebrę nō comprehendērūt. Licet enim gētilēs q̄ tenebrarū notē designant. eam conati sunt eradicare. ipsa tamen quasi sol q̄ nescit occasum. nebulas errorum. tonitrua minarum. p̄cellas odiorū. fulmina irarum. 2 quicq̄d excogitauit ingeniosa crudelitas Tyrānorum. lucis suę claritate discussit. Nec te moueat q̄ gētilēs qui tāta rerum sciētia claruerūt. tenebras appellem̄. nam philosophię mūdane claritas sine fidei p̄dimento lumē est illud de quo d̄r in euāgelio. Uite ergo ne lumē quod in te est tenebrę sunt. Pythagoricū Socraticū Platoni cum Aristotelici. 2 cynicuz dogma est lumē. quod qui adeptus est dicit hoc scio. q̄ nihil scio. Sic em̄ solitū dicē Socratem accepimus. p̄stq̄; p̄sumpta in inquisitiōe veritatis etate. respōso Apollinis iudicatus ē sapiens. 2 cum venisset iam in tātam apud hoīes opinionem. vt appellaretur sapiētie humane terrestre oraculū. At christi s̄bum obbreuiatū quod vnius horē spacio disci potest. nobis ostēdit. qd̄ philosophi frustra laborantes toto vitę spacio q̄sierunt. Et ideo personam philosophorū tenuisse videntur christi discipuli. cum dixerūt. p̄ceptor per totam noctem laborantes nihil coepimus. in s̄bo autē tuo laxabo rete. quibus verito duo innūtiat. 2 fuisse philosophos in nocte versatos. 2 eorum laborem esse vanitatem. qui sine deo querunt veritatem. Erant certe illi similes his.

Liber Tertius

(Alchymiste vulgo nuncupatur) qui auaricie cupiditate delusi voluit ex aere aurum elicere. Sicut ergo isti fallacib⁹ experimētis circūacti dum querunt diuitias: incurrūt inopiam Sic illi vana curiositate delusi vbi diem putāt. noctem inueniūt. ppter quod dictum est a ppheta Credidi propter qd loquutus sum. ac si diceret laborantib⁹ alijs circa sciētias et naturę occulta scire conantib⁹ ego meli⁹ existinavi credere diuinę tradi-
 tionī. 7 iteo dī. credi dī 7 quia credidit loquutus ē. 7 quid sit loquut⁹ sub infert dicēs. omnis homo mēday ac si diceret omnes qui suo ingenio ad vere sapiētie lumē aspirarūt. mendaces fuerūt. 7 vt chri⁹ inquit fures 7 latrones. quia animas ad veram sapientiam annitentes suis nugamē-
 tis captare contendunt. 7 quasi abigei a domino greges. 7 a vero pasto-
 re pecus abducunt.

Caligō 4. fur gregū.

Quod fides p aureum Virgilij ramū figuratur. et quedā de natura pphetie enarrata Ca. iij.

Fides est ille aureus Maronis nostri Ramus. q̄ ad elysium pgen-
 tibus est necessari⁹. Videbat em̄ vir ille seu siuopte ingenio seu di-
 uina magis inspiratōe quam ENΘΟΥΣΙΑΣΜΟΝ gręci vocant.
 sicut 7 aduētum chri⁹ ante peruiderat. esse quoddam sapiētie genus si-
 ne quo future vite nō valeat homini claritas apparere. 7 eam ramū au-
 reum recte nūcupauit. est em̄ fides Ram⁹ hoc est q̄dam delibatio diuinę
 sapiētie. 7 aureus q̄dem: quia 7 p̄ciosissima 7 immarcessibilis. vt auri sub-
 stantia. 7 recte etiā in magno nemore dixit inueniri. qz iter varios 7 mul-
 tiplices humane sapiētie modos. inter scz philosophantiū sectas 7 tradi-
 tiōes hoim diuersas quasi arbor in amplissimo nemore fidei sapia delite-
 scit. Quod Virgil⁹ dī. Ipse volēs facilisqz sequet. Si te fata vocāt. ali-
 ter nō virib⁹ vllis vincere. nec duro poteris couellere ferro. Quid aliud
 est q̄ quod dī: a chri⁹ Nemo potest venire ad me nisi pater me⁹ traxerit illum. teī namqz voluntas fatum dī. Et recte dī: id inuneris ferri si-
 bi velle p̄serpinā. p̄serpina em̄ teste Varrone. est luna a p̄serpēdo dicta-
 nam sole semp eclipicam obseruāte luna modo ad dextraz modo ad sini-
 stram coeli prem̄ serpit 7 oberrat. luna autē in scripturis sacris signat ec-
 clesiam militātem. iuxta illud Apocalipsis Mulier amicta sole. 7 luna
 sub pedib⁹ eius. quod exponēs Bernard⁹ inquit. ecclesia em̄ est luna illa
 sub pedib⁹ eius. Potest etiam 7 de luna qui planeta est terre p̄p̄inquisi-
 mus: id itelligi sicut namqz ecclesia militās vult ad se venientes esse fide-
 les. sic 7 eccia triūpbās nō nisi fideles admittit. Et inueniētes vult ramū
 proserpinę hoc est fidem lunę offerri. nam cum ipsa luna rerum immor-
 talium ac eternarum sit lumen. fides que enigma quasi lunę maculam p̄-
 und res dē sup̄ hūmā conditōe sit eterne 7 diuinitate.

fatu 3.

tendit. ubi recte relinquit. ubi iam incipiunt apparere diuina. Quod hoc ene
 as ferens ramum p loca poenarum Sibylla comitate gradiat. Nil mirū
 nam z filij ecclesie dicit. trāsumus p ignem z aquam z educisti nos in
 refrigerium. Sibylla autē sapia diuina/vel angeloz custodia homi attri
 buta. qua nos ptegere atqz gubernate fidem inuenim⁹. inuentā seruam⁹
 z p huius vite difficultates ac tenebras ambulātes. tandē ad Elysium.
 hoc est in paradysum mutata in sciētiam fidei p trāsumus. Itēoqz dicitur perfe
 cto munere diuz deuenire locos letos: z amena virectasqz si obijcias cre
 di nō detere deum q̄ futura erāt hōi pagano reuelasse. Respondeo malos
 eque ac bonos hoies facturam esse dei. dei instrumēta. dei ministratores
 z deo liberum esse eis vt suis vti: cum libuerit. Balaam vir culpabilis de
 futuris autē lōge pnuiciat. Sibyllę quas z Lactārius z Augustinus
 ad astruendā fidē citāt. mulieres ex media gētilitate fuerūt. Caiphaz vir
 celestissim⁹. vt in euāgelio legimus pphetauit nesciēs qd diceret. Jpa Ba
 laam. Asina animal natura brutum ac in doctile voces humanas edere p
 docet. Et deniqz vt paucis expediam. pphetie donum nō ad grām q̄ gra
 tum facit. sz ad eam q̄ solum gratis dari dicit. ex theologoz autoritate refer
 tur/ gratitudis autem vocabulū si late extendat. omnes pculdubio crea
 turas includit/ omnia em̄ diligit deus. z nihil odio habet eozū q̄ creauit.
 sed ex theologoz vsu eis appropriat. q̄ ad aliquem future beatitudinis gra
 dum acceptant. Et quēadmodum in magna domo. quibus oēs patris fa
 milias grati sint. soli tamē liberi sunt heredes. sic z in mūdo oēs deo gra
 ti sunt. non tm̄ oēs christi coheredes. sz illi tm̄. in quibus est fides nō ociosa
 nō extincta. sed opatōe accensa. futuri sunt.

Quod fides est principium ineunde cum deo amicitie.
Capitulum. iij.

Quod homo deo placere incipiat. z si omnium fructum est officiu.
 maxima est tamē fidei attributum. propterea dicitur accedentem ad de
 um oportet credere. z sine fide impossibile est placere deo. Cuius rei
 rationem hęc assignauerim. Amat deus hominem tanqz sibi simile. Ceteris
 animantibus pfectum. z tanqz suū in terra vicarium. immo vt terrenum
 quēdam deum cum quo videt partus imperium. iuxta illud Coeluz coe
 li domino: terram autem dedit filiis hoim̄ at qm̄ dei natura est bonitas
 sicut solis natura est claritas/ quēadmodum sol nunqz illūmiare sic de
 nefacē nunqz cessat. cogitat ergo hoim̄ ex terreno facē celestem. z prop
 terea quodā inter eos opus est cōmercio. z arcana quādā admonitione
 ac disciplina secretiore qua veluti quodā celesti semie. iam pcepta. pcedē
 tentim incipiat trāformari. z quasi diuinescere. Institutum autem cre

Libet Tercius

tere oportet instituenti. discipline em sunt de oculis et ista p̄cipue neq̄
em ē ex mathematicis. quas dicit peripatetici primū certitudis gradu
vsurpare. disciplina hec ē de ignotis: de remotis nō min⁹ ab intellectu q̄
a sensu. qd em remouet a ianua remouetur a domo. ac ianua intellectus
ē sensus. qz teste Aristoteles nihil ē in intellectu quin p̄us fuerit et in sen
su. Et in his q̄ lateat sensum et intellectū. qz scia deficit. opinio non suffi
cit. currēdū ad fidem. q̄ vt habeat captiuādus ē intellectus. et vinculo q̄
dam alligandus. qd vocat docētis autoritas. hoc vinculo astrictus qua
si capistro equus sub dei disciplina perseuerat. donec et spe et charitate ves
titus omnem accipiat p̄ celesti militia c̄meatum. Exēplo Abraham̄ pro
bauit hoc. Paulus. neq̄ em Abraham̄ ex legis obseruatiōe. aut ex circūci
siōe. q̄ nondū erat. s; ex sola fidei credulitate tantū inuit cum deo amici
ciam. vt eius elegerit de qua christus nasceret vnā familiā. Unde scri
ptum est. Credidit Abraham̄ deo. et reputatum ei ad iusticiam. Ratio
probabilis facit opinionem. Causarum cognitio scientiam. Dei autem
autoritas fidem.

De fidei progenie spe et charitate. Ca. v.

Spes duas peperit filias: mortalem vnā. alteram immortalem.
Spes mortalis est. Charitas immortalis. q̄ sic ex fide oriuntur.
vt ex visu scientia. neq̄ em sperari aut amari p̄nt que nesciuntur.
Spes et charitas in amore p̄sistunt. et ambe sunt habit⁹ rōnalis appeti
tus: q̄ voluntas d̄i ambe circa idem intente eodem fere opere exercentur/
amat em ambe et idem sed nō eodem modo p̄sequūtur. Spes p̄mum re
spicit. Charitas bonitatem. Spes erat que dicebat. Inclinaui cor meum
ad faciēdas iustificatiōes tuas in eternum p̄pter retributionem. Charis
tas retributionem nō respicit. amat liberaliter. et mercedis respectu nō ha
bit. et nihil sollicita pro premio. bona celestia q̄ nec oculis vidit nec auris
audiunt. nec in cor hoīs ascenderunt. nec p̄ sciam capi. nec p̄ opinionem
sic persuaderi valēt. vt sperent. Celum em sine fide q̄s sperauerit. neq̄ etis
am vt diligatur. Diligi autem voco qd nō solum animo cōplectamur sed
operatiōe. nō habet opinio quoq̄ p̄sequamur. qui ardens et efficax amor
appellat. De credēdis ergo sciētia nō habet. opinio nō sufficit. fides q̄ in
ter vtrāq̄ sita est habet em firmitatem cum scia et obscuritatē cum opini
one cōmunem. cum sit in c̄nigmate. Sufficit ad ea persuadenda q̄ sperari
debet et amari. Et quatenus firma ē adhēsto ē eatenus immortalis. qua
tenus vō obscura est mortalis ē. cum em facie ad faciem deū videbimus
omnis tollit p̄plexitas. omnis incertitudo. omnis obscuritas. et relique
fidei trāseuntis in sciam iste superūt. Nō mirum ergo si ex matre q̄ ex du

plia constat natura duarum naturarum filie precentur/mortalis scz z im
 mortalis. nam aliter fieri nec debuit forte nec potuit sicut enim similem
 esse parentibus partum. z efficiens omne sollicitus est vt sibi quoad pt esse
 eum assimilet. sed qui fieri pt in quibus vt ex imperfecta matre nam mancu
 z imperfectum qd est fides. generet charitas q matrem ac sororem digni
 tate precellat. Ipsa namq paulo attestate non occidit. At fides z spes vero
 tetetur in aliud Spes in rem. fides in sciam. Respondeo id ita fieri posse
 sicut fieri posse perspicui. vt ex imperfecto semis corpusculo arbor surgat
 tata pccritas. quata e in quercu Acere z populo. z id genus alijs arbor
 ribus quercus. Acer. populus. vel si hoc no placet. sicut fieri potest vt ex
 visu qui e brutis comunis z homini generet prudentia sine qua no coli
 sit humana societas.

**Quod potius dicenda est spes in charitatem trahi
 re qm in rem.** Ca. vi.

Quod ar diximus spem in rem transiura scdm alios qde id dictu
 est. ego em rectius dici arbitror transiura spem in charitate. na si
 cut si a fide deinas obscuritatem scia remanebit. sic si a spe possessio
 nis tollas respectu Charitas resurabit. sicut in elementis scdm Aristo
 tele trāsmutatio e inter ea facilior q symbolu. i. cois qualitatis hnt. pui
 giu. vt inter igne z aere. qz vna qualitatū remanete no fit in trāfitu tata
 mutatio. Sicut in haz virtutu metamorphosi tato e trāfiguratiois maior
 facilitas qro e eaz strictior affinitas. Sūt etiā q dicāt succedē spei tēto
 nē. sz ea tētio cū no manuū sit sz volūtatis. nil aliud esse pt qz amor cha
 ritatis. Qui ar dicūt spei rē succedē. p rē nihil aliud itelligē pnt qz rei diu
 z eaten⁹ desiderate quaten⁹ absens fuit. nouā pntiam atqz tentionē atqz
 ita scdm z naturē z alioz opinionē constat spem trāstrei charitatē. Scien
 dum autē virtutū quasda esse qbus imperfectionis nil annectit. Sapien
 tia. Prouidentia Charitas. has etiam deo tribuimus. quasdam esse natu
 ra imperfectas. vt Spes fides. z ipsa ad quā te adhortamur patientia. z
 he quidem sicut a dei natura sunt alienę sic nature humane in hac mor
 talitate sunt necessarie.

De nominib⁹ eorum q a fide deficiūt. Ca. vii.

Qui ad fidei nostre lucem nunq venerunt. latine infideles. et hui⁹
 ci id e gentiles grece nūcupant. εθνοο em gentē significat. Dicit
 tur z pagani hoc e rusticani. qz no spūrenati sicut christiani. sz in
 ea q geniti sunt rusticitate sp pmanerunt. Machometis q Aphricam
 Aegyptū Arabiā z Syriā inhabitat stulticia eozz dicite vocabulo more
 noiant. q em d: μεροο a grecis. d: Nabal ab hebreis. factus a nos

Liber Tercius

bis. Nec putet q̄s eos dici mozos q̄ ex mauritania sint vel venerint. vt
 mozus p̄ maurus. sicut plostrum p̄ plaustrum p̄feratur. Nachometus
 em̄ arabs fuit. mauri aut̄ vltimas Aphrice occidentalis oras: e regione ad
 hispanos inhabitat. Notabile certe. z a curiositate humana nō p̄tereu-
 dum. forsitan z mysterio carē non extimandū. q̄ res maximi legum lato-
 res z illustissimi autores trium religionum q̄ totū terraz orbem occup-
 parūt. in tribus mūdi ptibus sibi vicinis immo cōfinibus atqz cōtinuis
 z in medio terre habitabilis constitutis hoc est Assyria arabia z egypto
 fuerint p̄cati. fuit em̄ christus assyrius. Nachomet⁹ arabs. Moses
 egyptius. Sed hęc dissimulāda sunt ad p̄ns. neqz em̄ suppetit nūc oculis
 nobis ad p̄iectādum. Qui de reb⁹ fidei recte sentiūt catholici vniuersales
 vocant. Nam fides nostra nō sicut lex vet⁹ solis Israelitis vni gēti vlna
 rioni. sed generaliter data ē vniuersis. q̄ postq̄s fidem susceperunt de neces-
 sarijs ad salutē partim recte partim p̄auesentiūt. hērici hoc ē sectatores
 appellantur. αἰρεσιῶν namqz secta appellat⁹. qui penitus a suscepta fide
 defecerint. Apostate. i. rebelles vocant. Nam ἀποστασις rebellio ins-
 terptatur. Et quēadmodum christiani a christo. quam appellatōem vni-
 uersis adhuc apostolis primū Antiochie factam narrat Lucas in acti-
 bus ap̄loz. sic z iudeia iuda sunt vocati a quo defecit tribus regio z ins-
 ter duodeci magis honorata. dicti etiam sunt hebrei. z hęc cognominas-
 tio lōge vetustior p̄fluxit. vt aliqui volūt ab heber in cui⁹ familia qm̄ ē lin-
 guaz facta z fusio in babylonie remāsisse fertur lingua p̄mitiua. q̄ ab eo
 dicta ē hebreā. vel vt alij sentiūt ab Aheber qd̄ interpretat̄ trāsīt⁹. Trāsīuit
 em̄ Abrahā monitus a deo. ex Mesopotamia ad cananeoz terrā. quo cuz
 puenisset vocatus ē hebreus hoc ē trāsītēs z aduenticius. z hoc fuisse vi-
 det̄ omen. z quoddā p̄sagiū futuroz hebrei em̄ septennero vt sacre tes-
 tantur historie de sedib⁹ suis trāslati de gente in gentē trās migrarūt. z tā-
 dem eoz lex vt tale cognōmē futurz innuebat. moze sue gētis instabilis z
 trāsitoria trāsīuit in nrām. plura at̄ de his subyccere. nisi scire te z christia-
 nissimū. z sacre scripture fieri indies magis studiosum. in ea em̄ oia que
 ad salutē z ad b̄titudinē p̄tinent videre facillimū.

De causis fidei

Ca. viij.

Rexamus ad tria q̄bus fidem fieri supra iam diximus. ea sunt ser-
 mo. miraculum. inspiratio. Per sermonem z miraculum sine ins-
 piratione neminem ad fidem venisse cognouimus. Per inspiratio-
 nē z sermonē sine miraculis z cum miraculis credere q̄ plurimi. Ser-
 mo quid credas explanat. Miraculum facit vt audiēs aduertat. Ser-

moni etiam astipulatur et dicta confirmat. Inspiratio vero assensum inclinat. Ergo fides materia ut omne genus causarum attingam quarum in secundo libro de physico auditu memit Aristoteles Circa quas sunt credenda. in qua est intellectus. Materia enim triplex in qua circa quam et ex qua Sed de tertia nihil ad presentiam. illa enim Solus est corporum. Forma inducenda ipsa est fides. nam forma est fides materiae dispositio. ideo non necessaria. quia potest ab agente suppleri. Est miraculum agens deus. actio inspiratio. assensus introductio. fides beatitudo. Assensus autem duplex et quo intellectus homo. quo voluntas homo non assentit. inspiratio intellectui primum veritates. mox voluntati ostendit bonitatem. nam utriusque spiritus lucet in credendis. Primus assensus est fidei secundus magis charitatis et spei

De vi et natura miraculorum. Ca. ix.

Deologorum quidem doctissimi atque clarissimi subtilissimis dispositionibus quaerunt an per charta miracula probatum sit possibile cum fuisse deum et messiam in antiqua lege promissum. Sunt qui affirmant sunt et qui negant. Ego autem (ut paucis expediam). in eorum qui negant hoc est Berardi Bononiensis. et Pauli Perusini ordinis mei sententiam vado. Si enim per miracula id probaretur non crederet. sed id nobis credendum proponitur. Adde quod cum non assiterit quia sciret propria scilicet aliena Dei an Belzebub ut iudei calumniatur. id fecerit. dici semper poterit id commune et aliis fuisse. Nam praeteritis etiam seculis apud gentes et hebraeos paria. nec minora sunt visa. legimus Magos Pharaonis qui gentes erant scit et Moysen fecisse miracula. legimus etiam mortuum suscitasse. Deli seum Naaman a lepra curasse. Iesaias narrat decem lineis solem esse reuertum. quo miraculo nescio an maius unquam audiuerim. quod enim maius. quid ve mirabilius esse potest. quod quod ut vim horum hoc est Ezechiae regi egrotanti. de recuperanda sanitate fides fieret. ille caelestium Spiritus diuinus et sempiternus ordo mutaret. Quis per miraculo non accipiat. quod a Tito Livio primo libro de primo bello punico recitat Romanos scilicet cum triennio per silicia laborassent Sibyllinis libro admonitos misisse legatos epidaurum Deloponesi urbem. qui Aesculapium deum Romanis accesserent. qui convenissent numen ipsius dei in serpentis specie apparuisse et per verberis celeberrimas presens oculis leni tractu labi coepisse. et tandem spectante populo ad Tirrem Romanam sponte profectum. in quinti Ugolini legati tabernaculo multiplici orbe se inspirasse quicquid semper. donec Antium quae in Italia volscorum est civitas. pervenissent. Ubi ex naui prolapsus postquam in vestibulo templi sibi dicati triduo permansit in navim iterum per serpisse. ac deum Tirrem iam Romam ingressa in insulam Tyberis

Libet Tercius

nam vbi templum ei dicantur est. trāsnataſſe. Sunt iſta q̄dem (non imus
 inficias) om̄enta diaboli. ſz q̄s hoc mortalū niſi chriſtiana imbutus diſ
 ciplina dinofcar. Plato ſcribit p̄hercum quēdam Pamphilum inter
 eos q̄ in acie ceciderat decem diebus iacuiſſe. biduoq; poſtq; inde ſublāt⁹
 eſſet impoſitum rogo reuiſiſſe. ac mira q̄dā tpe mortis viſa narraſſe. ſz
 neſit neceſſe p̄ multa vagari volentē gētilium mira repire. legat. Vale
 rij p̄mus liber factorū ac dictorū memorabiliū. 7 qd̄ de oibus. de ſomnijs.
 de p̄digijs 7 de miraculis referat. Attendat. Qd̄ autē chriſtus dī feciſſe ſe
 q̄dam q̄ nemo alius vnq; ante fecerit. Ixco vnq; dixit. q̄ alij miracula
 nō pp̄ria. vt hoīes. 7 ſi pp̄ria. nō diuina ſicut ip̄e fecit. ſt̄rue feciſſent. Nō
 ergo miraculoꝝ exhibito. ſed viſ exhibēdi ſingularis in chriſto. Et quo
 niam ſcimus mira q̄dā a deo. a ſpiritib⁹ etiā malis; ſeque ac bonis. 7 a na
 tura q̄s fieri poſſe. Et cum ſiūt/a quo potiffimum fiat ſemp̄ ambigū. Con
 cludim⁹ miraculum fallax eſſe ſignum: quēadmodum 7 color in vna. 7
 in vultu obſcuritas. vtpote q̄a plurib⁹ cauſis puenire ſolēt. 7 a q̄bus p
 ueniat. raro p̄pertum. Hoc igit dixi nō vt noſtra infirmam. p̄ q̄bus etiā
 fundendus eſt cruoz. ſed ne ſimul cum noſtris aliena ſt̄rmem. q̄bus eſt
 cum noſtris p̄mune miraculum. Tenemus etiā Antichriſtū dogmatū
 ſuoz impietate miraculis roboratur. q̄bus quotidie ne fidem adhibea
 mus. admonemur q̄ inuul poſſe 7 miraculis licet non veris. ſz quo ad
 nos veritate p̄ferentibus aſtrui falſitatem.

De errore Auicennę et aliorum qui dicūt oia mi racula fieri naturaliter. Cap.

Ad poti⁹ ex ſice miraculum q̄s ex miraculo ſices efficit. dicit em̄
 chriſt⁹ Si habueritis ſicem ſicut ē granū ſinapis. 7 dixeritis mō
 ti hūc: trāſi hinc: trāſibit. fuere tñ nōnulli glorie diuine quodāmodo i
 n̄di. nature at̄ nimis additi. Inter q̄s eſt Auicēna q̄ conati ſunt oim̄ mi
 raculoꝝ: etiā eoz q̄ in n̄m̄ beneficiū deus eſtēdit in natura rez cauſas in
 uenire. Sunt em̄ noſtre imaginatōicū fortis ē. obedire p̄mū vires aīę:
 ea eſt q̄ digerēdo nutrimēto p̄fecta ē. q̄ ſepe factum dicūt vt nōnulli ex le
 p̄e imaginatōe leproſi euaserit. obedire etiā imaginatōi nō corpus ſo
 lum anime imaginatū iugatum qd̄ 7 nos cōcedim⁹ ſed 7 materiam q̄s
 exteriorē. qd̄ negam⁹. nec tñ id aūt omnibus aīabus eſſe cōmune ſed
 quarundā eſſe p̄uilegiū ſingulare. quas alijs excellētiores ac diuiniōles
 putant/uales eſſe volūt p̄phetay 7 horum ſeu ſemiteoz. Iſigonus et
 Mempho dozius teſte Plinio in ſeptimo naturalis hūtozię libro capi

Liber Tertius

te scdo tradit in Aethiopia quadam esse familias, quarum laudatio in-
 tereant pbata, arescat arbores, emoriatur infantes. Esse eiusdem generis
 in Tribalis et Illyris adicit Iligonus, qui visu quoque effascinantur in
 terris quos diutius intueatur fratris precipue oculis, et hos pupillas
 binas in oculis habere, sunt ut aiunt huius generis foeminae in Scythia bi-
 theye appellatae. Verum haec non imaginationibus, sed vel halitus horis pes-
 tiferis, vel vaporum venenosorum ex oculis prodeat ascribenda, sicut accidit i-
 his qui pestilentia sunt infecti, eorum namque animae constat vim inesse
 mortiferam: quae et in alios praecipue scilicet multiplicatioe sui inualeat
 et serpat. Hi nimirum quae effascinandi vim habet, nescio quid simile patiuntur
 tur sibi innoxium, alijs letiferum, et ne videat impossibile huiusmodi veneno-
 sos humores intra nos gigni, subiiciam quae Plinius libro septimo natu-
 ralis historiae, capite, xv. de menstruo mulierum, ex quo humana corpora
 concreatur, enarraret. Sic enim inquit, nihil facile reperitur mulierum pro-
 flunio magis monstrificam, accescunt superflua multa sterilesunt tacte fru-
 ges, moriunt insulae, exurunt hortorum germina, et fructus quibus insedes
 re: decidunt speculorum fulgor aspectu ipso hebetat facies ferri praestringitur
 eborsque nitor saluci apum emoriuntur, et etiam ac ferrum rubigo protinus cor-
 ripit, odorque dirus aera, et in rabiem aguntur gustato eo canes, atque insa-
 nabili veneno morsus insigitur, sic Plinius. Aiunt etiam Medici pesti-
 lentiam non solum praecipue fieri, sed humoribus atque spiritibus in homine viciatis
 dirum illud morbum insanabilis genus nasci. Quos fit ut non omnia in causas
 naturales, sed quaedam etiam in demones, quaedam hoc est ea quae vera sunt, in bo-
 nos angelos, et in deum sunt referenda miracula.

De menstruo mulierum

¶ An sit ubique Christi lex promulgata. Ca. xi.

Sed an impletum adhuc sit quod dicitur. In omnem terram exiit sonus eos-
 rum, si per terram intelligas continentem, non dubito ad impletum
 enim existimo, si vero terrae vocabulum ad omnem hominum habitationem
 extendas dubito. Eo maxime quod diebus nostris opera regum hispaniarum multae
 in atlantico, in ethiopico, in indico oceano, et extra etiam circuitu capricor-
 ni, et torridam zonam, ubi altera terrae habitabilis portio collocatur, rep-
 te sunt insulae, ab hominibus habitatae, nostris etiam multo maiores, ut po-
 te quarum aliquae tria milia, et amplius passuum milia circuitus habeant, et
 harum: neque Strabo, neque Ptolemeus, neque Pomponius Mela, neque
 Plinius, neque antiquorum scriptorum quisquam meminerunt, quo con-
 stat fuisse semper hactenus ignoratas, et nunc primum accepisse nuntium
 de Christo. Qui vero inter illos huius ignorantiae nocte perduran-
 te secundum legem naturaliter hominibus insitam beneuixerint.

*In insula quaedam incognita
 et nris scriptis primo
 inuenta*

Liber Tercius

etiam si aliquādo peccauerint. mō postea egerint poenitentia. putam⁹
post mortem aliqđ foelicitatis gen⁹ habituros. z loca aliqua dei dono sor
turos. Ubi meli⁹ vel saltem min⁹ male sint habituri. q̄ hi qui fordidē
z flagitiose vixerūt. Sic putare me cogit iusticie z clemētie diuine p̄
platio. z David autoritas ira dicentis Quia tu reddes vnicuiq; secundū
opera sua

Religionē Christianorū non esse a stellis vt errant
astrologi. sed esse breuissimam ad celum viam a deo
inuētam et traditam. Cap. ij.

Quod sō dicūt Astronomi religionē christianam a coeli constel
lationibus fluxisse. falsum nefarium atq; impium puto. Aūt nam
q̄ Jonem iunctum cum Saturno fecisse hebream. Cum Marte
chaldeam. cum Sole egyptiam. cum Venere sacracenicam. cū Mer
curio christianam. Cum luna sō facturū aliqñ dicunt Antichristi reli
gionez. qui in fine seculoz vēturus est. hec nugamēta ficticia execramur
z quasi Nemas infantiles ridem⁹ assidue. z q̄rem multis rōnib⁹ p̄suasi
sed ea potissimū ad p̄ns q̄ scim⁹ tales planetaz coitus sepe añ has reli
giones factos. z nunq; tñ ex eis legem fluxisse. quo stat leges ab eis non
fieri. z nō esse religionum causas hos coitus. si em̄ cause essent. cum posi
ta causa naturali poni necesse sit z effectum. q̄ primū cōgressa fuissent ea
sidera. sicut postea p̄duxerunt. sic z tūc legem p̄duxissent. q̄ si facto coitu
lex nō p̄dit. certa rōnecludim⁹ coitum legis vel nō esse cām. vel saltē
diminutam. Dicimus ergo. z qđ dicim⁹ credim⁹. fidē christianā nō a si
deribus. sed a deo p̄mediatozem dei z hoim̄ deum z hoim̄/christū iesum
p̄ditam. ab Ap̄lis p̄mulgatam. miraculis cōfirmatam. veritate subnitē
am. p̄ditam honestate. fultam rōne. hāc ergo vt teneas hortor z moneo
z repetēs iterumq; iterūq; monebo hęc em̄ vita via est in coelum recta z
q̄ breuissima ad illa sempiterna bona q̄ oculus non vidit nec auris audi
uit. Ut Mathematici volūt lineaz que in punctum aliqđ p̄trahūt
nullo breuior est q̄ ea q̄ recta est. rectitudinem hāc habet christiana Re
ligio. vtpote q̄ post mortem iustoz animas nō p̄ anfractus ducat ad deū.
sicut olim lex hebreoz q̄ animas quātracūq; iusticia pollentes mittebat
ad inferos. z ad locū quem Abrahę sinum appellabant. Erat illa lex via
quidem ad deum. sed lōga sed obliqua. que p̄ nrām ad rectitudinem z ad
compendium est reducta. immo in nrām mutata. nec illi p̄ nrām nisi re
ctitudo quicq; est annexū. Via que obliqua erat lōga. z p̄plexa: facta est
recta. breuis. expedita. Alię sō leges ambages sunt. z fabulationes. sicut
dicit psalmus Narrauerūt mihi iniqui fabulationes. sed non vt lex tua

*Sing ab he
quib dicit*

et alibi Non fecit taliter omni uatiōi z iudicia sua nō manifestauit eis.
De Georgio nouariensi Bononię combusto cum
quibusdam disputationibus de fide christiana.

Capitulum . xij. ^{quā}

U Nam subiciam fidei argumentationem. ^{quā} ego quoad potui
 ab errore reuocare sum conatus Georgium Nouariensem illū
 quem ante quattuor annos hic Bononię. vt meritus erat. arte
 re conspeximus. Verum sicut natura cessante medicina nil iuuat. sic quia
 deus iusto sed occulto iudicio non aspirauit. nullum attulerunt verba re
 medium. Erat em̄ adeo deprauatus. z in reprobum sensum datus. vt ne
 q̄ euidentissimas rōnes audiret. postq̄ in doctor ac prestantium viro
 rum consensu huius a. Notario lecta sunt dogmata. Dicentibus alijs
 cum hereticum. Ubi ad me uentum est (faciebat em̄ ordinem dicendi or
 do secentium) non hereticum. sed quod longe est detestabilius. respondi
 a postatam. longa em̄ iudeoz consuetudine iteo corruptus quia a deo de
 relictus iudicabat. z in se verificabat qd̄ dicitur Cum scō scūs eris z cū
 puero puerteris. huic nostre snie z si p̄mū uisi sunt aliquātisper. quidā
 aduersari tandem tamen vt intellexerunt. oēs assensere. Paulopost ipse
 Georgius vt audire ipam bestiam sua p̄ba resonātem. adductus est. Nō
 erat stature iuste forme liberalis. corpe firmo robustoq̄. ingenio Uastro
 prauo ac subdolo. adeo vt in eo vno viderer agnoscere Catilinā Ulycem
 z Sinonem. Cū igit̄ alijs multa in eū scite apteq̄q̄ certe bonitatem ma
 licia pfocante anutiliter dixissent. statui z ego aliqd̄ p̄er ea q̄ adducta di
 ctasq̄ fuerāt. subinferre. q̄ z si nō illi ad salutē. mihi tñ esset utilis ad me
 ritum labor me⁹. Sic ergo inter nos certamē inuitū ē. Christū inq̄ in le
 ge p̄missum nōdum uenisse putas o Georgi? Puto dixit ille. nōdum ve
 nisse christum vez. tūc ego Daniel inq̄ z alioz p̄phetaz vaticinijs/te q̄
 bus ab alijs abūte iam dictū est p̄termisissis Uolo tecum sermōe mater
 no simplici ac familiari z te circūuentiōe mime suspecto fabulari. Quz ve
 nerit christ⁹ dic sodes boni qd̄ afferet. Populi liberatōem r̄ndit. subijci
 et gētes. z lōge ac late dominabit. Tūc ego si tibi inq̄ alium de terofenijs
 maiora sunt lōge ac meliora facinora. nōne hūc christo tuo p̄stare fateber
 ris. fateor r̄ndit. Tūc ego equo aīo sis dixi. z aurib⁹ sane. si Artula. aut
 Droman⁹ aliq̄s Bononiam obsideat. z duoz altez perat a cimib⁹ vt aut
 terrenū principē. aut deum suū negēt. vtz facili⁹ putas ipetratur. Ut p̄n
 cipē terrenū negēt. r̄ndit. Tūc ego subijci. Hacten⁹ Georgi scite sapienter
 q̄ r̄ndes. atq̄ vtinā sic in finē vtzq̄ r̄ndas. sic em̄ facile te ex his p̄p̄tib⁹
 exsolues. nō sunt deliri hoīs iste voces. Erāt em̄ in collegio qd̄a qui cum

sub temeritate preterea saluare preterenderet. **P**gam^o inquit recte ut coepisti semper rixas. **N**atus est ergo: factusque difficultus. **D**eum uerum uel cum quem uerum quis putat. quod terrenum principem explotere. et ex mentibus hominum contempra et cultura turbare: malum inquit. **T**unc ego. **A**t christus nunquam noster hoc egit. **A**lle his auditis subito expalluit. ut nudis pressit quod calcibus anque. **E**t ludonensem rhetor dicim^o ad aram^o subiungens uices dixi. **G**eorgi quomodo sapia christi vincit tuam maliciam. quod fateri coactus es nram christum tuo quem somnias christo preferendum. **N**on uenit christus uerus mundum ut putas. **Q**uisiturus imperium. **D**ixit enim ipse. **R**egnum meum non est de hoc mundo. **S**ed ut nos de diaboli prete et ab idololatria renouare. **P**ropterea cum passionem suam sciret instare. nunc princeps huius mundi inquit eiciet fortas. **E**t ego si exaltatus fuero a terra. omnia traham ad meipsum. **H**ic est enim nis et antiquus iudeorum error: **C**hristum putare temporaliter regnaturum. quo etiam mater Joannis et Jacobi. uxor zete. cum more iudaico esset implicata. rogauit filium mundanam dignitate. et propterea de ignorantia damnata a christo. **P**utabat namque mulier adhuc iudaica sapiens. **C**hristum more David et Salomons in purpura et auro et armorum potentia regnaturum. sic populus ille carnalis semper fuit. sic rudis et hebes. ut nunquam dei uoces intellexerit. **P**ropterea tantam eorum prelesu ignauiam terga eis dedit. **Q**uod futurum deus ante monstrauerat eo precipue casu. quod cum **M**oses deum rogaret ut faciem ostenderet. **P**rofectum abiens terga ostendit. **U**nde scriptum est. **U**idi posteriora uidentis me. **J**oannis in epistola sua. **C**apite tercio. **C**ur **C**hristus uenerit manifestat dicens. **A**lle apparuit. ut peccata tollerent. et paulo infra hoc apparuit filius dei. ut dissoluat opera diaboli. **N**on igitur ut putatis uos: quod temporaliter regnaret. **S**ed ut idololatriam destruens. **M**undum ad dei cultum reuocaret. **T**ibi ergo et iudeis inutiliter appuit. et facitis apud uos conatum eius esse sine fructu: dum caligo uestrae pertinacie bonitatis eius lumen excludit. **S**ed quibus utiliter apparuit. **J**esaias capite. **L**xv. **L**onge ante prebere rat. **I**unet^o sum inquit a non querentibus me. **P**alam apparui his qui me non interrogabant. **A**d **I**srael autem dicit. **T**ota die expandi manus meas ad populum non credentem. **S**ed contradicentem mihi. **A**lehuas dixit **G**eorgi: estuas. **A**t breui. **N**isi respicias estuabis acerbius. **T**unc ille non estuo dixit: sed philosophie ac dialectice retibus me insequis. **Q**uibus et si capi possum. teneri non possum. **Q**uod has inquit uanas excusationes perperam adducis. **Q**uid de dialectica quereris. **S**um ne ego **C**hrysiippus de quo dictum est ab antiquis. quod si **J**upiter dialecticam habere uelit non aliam habiturum quod **C**hrysiippeam. **N**on potui nudius non potui simplicius apertiusque loqui. **S**ed ut uideo ex illis malis es. **P**iscab^o. de quibus dicitur. **S**imile est regnum coelorum. **S**agene melle in mare. et ex omni genere piscium congreganti. quam cum impleta

Liber Tercius

esset educētes. ⁊ secus littus sedētes elegerūt bonos in vasa sua. malos at
 foras miserunt. Nec negare potes tot populos virtute Christi ad vni⁹ dei
 cultum reuocatos. Nam in eius noie: vt ipse pdixerat: sunt eiecta demonia
 sunt curati morbi. morui suscitati. idola fracta. templa destructa. ⁊ ceo
 rum pdicata p totum orbem veritas orthodoxa. hoc Apostoli. hoc mar
 tyres. hoc sancti p fessores inuocato Christi noie. nō in Angulis. s; palā
 coram pncipibus regibus: ⁊ populis in aperto fecerūt. Nulla iam natio
 nulla mūdi psūsi fortasse: vt pdiri: aliq; apud Antipodes. si vsquam
 sunt Antipodes vel alibi insule abditissime ⁊ nobis ignote sunt. in quas
 nōdum Christi fama trāsierit. Idololatrie seruit: quis hanc p orbem do
 crinam sparsit. Quis hanc mercem p Asiam Aphricam ⁊ Europam
 tulit. Iudei ne. Non vtiq; neq; em vniq; ipsi gentem vllam ad vnius
 dei cultum reuocarunt: sed ipsi sepius ad idololatriaz relicto dei cultu de
 dinarunt. At q̄s hoc dogma p mare. per insulas. per terram seminavit.
 Nempe illi de q̄bus Dauid dixerat. Pro patrib⁹ tuis hoc est p patriar
 chis ⁊ pphetis. nati sunt tibi filij id est apostoli. qui sunt a christo in pa
 trum antiquoz locum subrogati. ⁊ sequit⁹ Dauid. Constitues eos pncipi
 pes sup omnem terram. In omnem terram exiit sonus corū. ⁊ in fines
 orbis terre vba eorum. Nam dum Thomas parthos. Mattheus Ae
 thiopiam. Joāns Asiam. Petrus Pontum. Galatiam. capadociam.
 Paulus Bœciā ⁊ Illyricum. ⁊ ambo Petrus s; ⁊ Paulus Romazet
 Italiam die noctuz docēdo perambulabāt: pulsa sunt ex templis ⁊ ex tē
 plorum adytis simulacrisq; demonia templa euerfa. statue comminute.
 arē cōtrite. Et tādē Cōstantin⁹ impator bene in christiano animat⁹
 fide suscepta. ⁊ cruce p aliquib⁹ ⁊ imperij insignib⁹: ptra Marcentiū Ma
 ximiani filium christianoz psecutorem/elevata in christi reuerentiā ves
 tuit quēq; in crucem agi. Sūmo christianoꝝ Pontifici Syluestro Ro
 mam cessit. templa q̄ adhuc extāt Christo maximis impēlis posuit. Ec
 ce Georgi hęc sunt opa triumphalia Christi nostris: q̄d christ⁹ tuus am
 plius gerere poterit: q̄d equalē q̄d est: dum est: impossibile factū ē. Ari
 stoteles em inter pncipia rez naturalū numerat ⁊ priuatiōem: s; sicut li
 gnum ex nō ligno. ⁊ lapidem ex nō lapide. sic cultuz ex nō cultu fieri ē ne
 cesse: cultu ergo diuino iam inducto: quicq̄d agēdum restat/min⁹ est hoc
 factū: q̄m ergo futurus est Christ⁹: eo q̄ iam fuit: ⁊ hec fecit: minor certe
 erit: id ex tua p fessione sequi manifestum. Ad hęc Georgi⁹ subitatus:
 mihi ne dicit tanq̄ mulier cule ista narras: putas ne te hodie auiculā cō
 uersuz. Non sunt inquam o Georgi: nō sunt tue iste voces: fact⁹ es em
 diabolū simulacrum. Sed pone miser hęc amētiā. ⁊ noli ptra stimulū
 calcitrare. noli spiritui sancto resistere. Incipe si q̄d habes. ⁊ has nostras

Orthodoxa recta
 gloria sine macula
 tui.

Idololatria

Liber Tercius

aniles fabulas: tu qui tantus es, dissolue si potes. Dabero inquit penes me
 respōdere quid possim, 7 cū tempus erit respōdebo. Tunc ego: Respondi
 nūc optime Vir, quādoquidem 7 tēpus 7 locus id postulat. Mentitus
 es inquit me, quem improbum iudicas: virum bonum appellans. Parci-
 us dixi. o Georgi: parcius, ego te optimum virum/non aliter quam chri-
 stus dei filius Judam amicum dixit, qui scilicet non esset, sed amicus eē
 debuisset, 7 quē zelo charitatis amicum optabat. Responde igitur, 7 con-
 fer pedem, tua namq; si bona fuerint: responsa amplectemur. huc huius
 gratia venimus, ut tu de fide recte sentiens 7 sane respondens absoluares,
 7 nos te adiuvantes cum aliquo spiritualis frugis emolumento respis-
 centi tibi collegeremur. Nondum inquit Idolorum cultura est expro-
 bāta, sed nunc maxime idola colitis vos christiani, so sancte p̄ceptor inq; per
 ge oro te, p̄ge, tolle ex mentibus nostris hanc impietate, 7 doce nos ho-
 die quę christianorum sint idola. Juro enim tibi me illa confestum nega-
 turum, dic agendum. Que sunt christianorum idola o Georgi: Petrus,
 Paulus Hieronymus Ambrosius: Respondit ille, Vis inq; o Geo-
 gi amici aduersum te fungar officio? Uolo respōdit. Tunc ego amici of-
 ficiū est dixi/amicos cum quid deliquerint, obiurgare/nam inquit Ari-
 stoteles in ethicis Melius est ferre auxilium in moribus/quam in diuis-
 tijs, quando id honestius 7 amicitie magis congruum, obiurgatio ergo
 tecū bona venia. Quid miser caluminaris christianos quod Idolatrię
 dediti sunt impūrado, nonne vides insane tuam amentiam, 7 quod dum
 me vocas idololatram, teipsum esse iudicas idiotā: quomodo Petrus
 est idolum, cum Petrus sit aliquid, idolum autem nihil, Idolum esse ni-
 hil Paulus diffinit, 7 recte quidem, nam in earum naturarum catalogo:
 quę a mundi opifice deo sunt conditę non magis est idolum: quam chi-
 mera, quam hircoceruus, 7 alia ficta ac imaginaria, q̄ rationis entia vo-
 cant dialectici. Nec plus est idolum vnum quiddam, q̄ nauis 7 nauta, q̄
 arator 7 stiva, 7 cętera similia non per se, nec a partium natura, sed aliun-
 de vnitatem habentia. Sic Georgius concitatus inquit ut video aduersum
 me omnem philosophiam ionicam 7 italicam. Vis dialecticorum ele-
 chos 7 prestigia sophistarum contra me armare, Sed que gloria vestra
 est, Si puerum iuuenes si multi fallitis vnum, Danus sum/non De-
 dipus, Sphingis enigma non intelligo, Ah Georgi dixi quam longe
 a recto erras itinere, 7 quam facile redires ad viam si redires ad te ip-
 sum. Non es Danus, sed es aspis surda, que cauda obturans aurem su-
 am, ne audiat vocem incantantis sapienter, Heu miser in quā diram stri-
 gem incidisti, que sic omnē tibi sanguinē luctu hausit, quo es tot' reuo-
 rat' a Lamia. Ah miser exue iā opa tenebrarū, 7 indue arma lucis, 7 re-

di ad mrem tuaz ecciam catholicam que te genuit. q̄ te mortuū luget. q̄
 nos huc misit vt susciteris. redi cum filio pdigo ad patris pietatem. scis
 nec doceri te est opus. q̄ sit Clemēs ⁊ benign⁹. ⁊ p̄stabilis sup malicia q̄
 peccat de christ⁹ ⁊ āgeli sancti. de q̄bus d̄r. gaudium est angelis sup vno
 pctōre poenitentia agente. s̄edi ad gremium matris ecclesie. parci tibi.
 cōdonatur hic error iuuetuti. Recordare parētum/cognatorū/affiniorū/
 amicorū ⁊ patrie/q̄bus infidelitatis notam hāc inuris. per his hac temen
 tia te ipm maculas hoc scelere genus tuū. cōtaminas. hac impietate nr̄m
 hoc seculū. Ad hęc ille sol⁹ fixos ocnlos tenebat. Nec magis incepto vul
 tum sermōe mouet. Quam si dura silex. aut stet marpesia cautes. Et fac
 to paruo ad videndum qd̄ r̄nteret interuallo. mox adiūxi. Et postq̄ per
 stas in pposito. recte ⁊ ago ad ppositum. Moli metuere georgi te a nobis
 decipi. neq̄ em̄ sum⁹ decipuli vt tu perperam vocas christi discipulos. q̄
 videt̄ hoies piscarent. hoc est scdm tuam interpretōem deciperent. Iudu
 co cōtra te veritatem nō sophisima. q̄ te Iudoo dixi/non sunt ex apicibus
 vel appēdicibus humane curiositatis. sed ex vere philosophie fundamē
 tis. Aduerte quoz p̄spectib⁹ askes. licet em̄ ego ⁊ tu forte sum⁹ Damoe
 ta ⁊ Menalcaas. nō sunt tamē Palēmones q̄ circumsp̄ctant. Iudoe ins
 quit a me appellat quicqd̄ aliud a deo non adorādum adorā. vt sanctorū
 vestrorū imagines. quas ego tum etiam cum essem adhuc puer solēba las
 pitib⁹ ferire ⁊ luto p̄sp̄rgē. Tūc ego subieci illud Persianum. O curug
 in terris anime ⁊ celestium inanes. ⁊ item illud O miser inq̄ dies vltra
 miser. hucine rerum venimus. An nescis qd̄ quottidie orionamur ad
 pplm/adorari ⁊ deum ⁊ creaturas/ ⁊ em̄ quid est adorare nisi venerari ⁊
 colere. q̄ si dicas scriptum esse/teū tuū adorabis ⁊ illi soli seruias. Respō
 demus a doratiōis gen⁹ esse duplex. vnū qd̄ latria. aliud qd̄ dulia vocat̄ a
 grecis. p̄mo a doratiōis genere inclinamur alicui/ tāq̄ creatori/ tanq̄ deo
 hostias ⁊ oblatōes offerēdo. sc̄do inclinamur creature. q̄ inclinatio ē cui
 usdam excellentie p̄statio. de quo ḡne d̄r. cum in multis scripture lo
 cis. tum p̄cipue qd̄ memorie nūc occurrit. capite. xxxiij. geneleos: vbi d̄r
 q̄ Rabel ⁊ Joseph Elau patruū suū adorarūt. qd̄ ergo p̄nes nos est. Pe
 trus ⁊ Paulus. hoc pene iudeos est Moyses Aaron Necmias Esras
 Dauid Samuel. ⁊ ceteri vite approbatē ⁊ doctrine viri. sanctos em̄ vt
 deos nō adoramus. at tanq̄ dei amicos amam⁹. honoram⁹ veneramur ⁊
 colim⁹. Aliud est regem. aliud ē ministros honorare p̄pter regē. Ad hec il
 le nequicia sua quasi quadam sp̄uali apoplexia corrept⁹ obmutuit. ⁊ hoc
 ea de causa. qz ei deerat qd̄ est in p̄uersiōe potissimū. inspiratio. bene ergo
 a christo d̄r. Nemo p̄t venire ad me. nisi pater meus traxerit cum pauca
 hęc fide tecum recessi. scio em̄ magnam ⁊ plusquā dici aut cogitari poss

Liber Tertius

sit fidei vim inesse, q̄ si vigilanter custodieris faciet te oim inimicorū victo-
 rem. 2 oim calamitatum p̄emptorem. Propt̄ea Joānes ap̄ls in prima
 epla capite quito d̄r. Nec est victoria q̄ vincit mūdum fides nostras q̄s ē
 autem q̄ vincit mundum nisi q̄ credit qm̄ ielus est filius dei. Qui ielsum
 dei filium firmissime credit d̄ctus ei⁹ assentire nō dubitat. q̄ d̄ctus ei⁹ fir-
 miter adheret. iam mundū hūc necesse est cōtemnar. at qui mūdum con-
 temnit vincit p̄ecte ergo Joānes p̄cludit mūdi hui⁹ esse victorem qui ie-
 sum credit esse saluatorem. 7 Paul⁹. fundamentū in q̄t aliud nemo pos-
 test ponere p̄ter id qd̄ positum est: qd̄ est Iesus christus. Ad dam vnam
 Diēniē sententiā. qua Paul⁹ ad hebr̄eos. capite octauo Cōtra iudeorū
 citat p̄uacaciā. vituperās em̄ de⁹ iudeos in Hieremia dixit Ecce dies ve-
 nēr d̄r domin⁹. 7 p̄sumato sup̄ domum israel. 7 sup̄ domum iuda testas-
 mentū qd̄ feci patribus eorū. in die qua apphēdi manum corū vt educe-
 rem eos de manu egypti qm̄ ipsi nō p̄manserūt in testamēto meo. 7 ego
 neglexi eos d̄r dominus. sic Diēniē. Cerne q̄s manifestū nouo testamē-
 to ferat testinonū. quid est oro te p̄sumare. nisi cōplere. Verus testamē-
 tum diuīd est vsq̄ ad christi aduentum) fuit inchoatū) fuit im̄fectus. 7
 erat quasi mola inferior ociosa. cui noui testamēti mola superior erat im-
 ponēda. vt adueniēte fluxu sp̄s vehemētis: hoīm inter vtramq̄ comp-
 pensa duricies p̄nitētiē p̄trōe moleret. Unde Joānes baptista supe-
 rioris mole p̄cursor 7 nūcius ex euāgelio Matthei clamabat. p̄nitens
 tiam agite. appropinquabit em̄ regnūz cœlorū vocat regnum cœlorum
 nouū testamētū. ad qd̄. cum iam esset veteri imponendum. hoīes quasi
 triticum vocat ad molendū. Ite d̄r christ⁹ Erunt due molētes. vna
 assumēt. 7 altera relinquet. Erat ergo vet⁹ testamētū in nouo p̄suman-
 dum. qd̄ vbi factū fuit. 7 rei 7 p̄sumatiōis huius autor christ⁹ nō tacuit
 Sed Diēniē r̄ndens alta voce mox dixit Cōsumatum est. Uide mirabi-
 lem dei sapiam. in expugnabile fidei fundamētum. 7 nutātis aiē solidum
 firmamētum. S̄ ne dicētes vnam istaz molaz alteri impositam vitrea
 mur sentire p̄tra christum dicētem vnam assumēdam. alterā relinquen-
 dam. dictum ei⁹ summa cum reuerētia sic declaram⁹. vt dicam⁹ fides he-
 br̄eorū hoc est vet⁹ testamētū dici a christo iteo derelinqui. q̄ p̄ ea q̄ de
 ceremonijs id est sacrificijs) 7 ea similiter q̄ agit de iudicijs) 7 de contracti-
 bus humanis. p̄nouā abroget. Nos autē nrām illi dicimus imponi. q̄
 retētis ex veteri testamēto moralibus p̄ceptis) ritus illi ceremoniales in
 christi sacrificium) huius erāt figura: trāslati sunt. quo fit vt lex illa vet⁹
 hebr̄eorū p̄dagogus. 7 derelicta. 7 nostra illi imposita dici possit. Nō fue-
 rit etiam absurdum. si dicat per molētem derelictam intelligi testamēti
 veteris partem abrogatam per eam vero que assumēda d̄r. designari de

calogum. et ceremonias. Ut ad vetus testamentum totum id christi dictum referat. nam ut dixi quod est de moribus remansit intactum. Cerimonie vero remutantur melius. Sed quod quod secundum hanc exponere ad vetus testamentum pertinere videat dictum christi. reuera tamen tangit et nouum. nam illas partes assumi quid aliud est. quod illas in nouum transformari. Te igitur sepius interroga an perfecte credas. si firmus fueris. nihil est quod tolerare iam non possis. si autem infirmum te sentis. dic christo cum Apollolis. auge nobis fidem. nam si quis indiget sapia postulet a deo. et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hecitantis. et memento quod qui deo credit. eum honorat. qui vero non credit mendacem facit. quo nihil esse potest indignius deestabilius perniciosius.

De Spe et Charitate.

Ca. xiiij.

Redeo aliquantisper ad fidei familiam spem et charitatem. Ut breui quadam anacephaleosi magis earum pateat ingenium. et quicquid dicitur erit ex theologorum officina de promptum. *Anacephale*
Spes igitur est habitus voluntatis quo ad eorum desiderium inclinamur. que si des pollicetur. desiderium autem eorum est bonorum: que non habentur
 Sed quo nam pacto tres iste virtutes theologice sunt discrete breuiter explicabo. fides ut ante diximus. sic intellectum afficit. ut his tantum faciat assentiri. que scripta sacra omnium reuelatione complexa est. Est autem communis reuelatio. que saluandis ut saluetur credenda proponit. sunt et alie quedam reuelationes non communes sed speciales. ut Joannis apocalypsis que et si vera est. et ei cui ostensa fuit intellecta. nobis tamen quia que necessario explicite sunt credenda non continet. causa et occulta. In intellectu igitur est fides. Spes autem et charitas in voluntate. Voluntas operationem habet. et quietem. negocium et otium. Operatio eius duplex. Una qua vult. altera qua nolit. Vtriusque negatio est quies. quod theologum expriment per non velle. est autem operatio melior quiete. velle quoque quod nolle prestantius. Velle item duplex propter se. et propter aliud. primo frui dicimur. secundo vti. Fruimur enim cum propter se. Utimur vero cum gratia alterius melioris quidpiam amamus. ut panem propter vitam. Frui quoque duplex. Nam et quotiens aliquid cum possessionis desiderio. et quotiens item possessionis respectu non habito sui gratia amamus. sic vera que operatione frui dicimur. ut duos amores duobus vocabulis illum speciem istum charitatis nuncupamus. Et si dicas secundum hec dicta non videri spem ab usu differentem. ut pote qua sicut et usu quidpiam propter aliud. ut deum propter nos diligamus. Respondeo non omnem amorem esse usum quo refertur ad aliud quod amatur. sed eum tantum quo

Theorema

in melius ordinam⁹ qd amam⁹ s; omittamus imp⁹sentiar⁹ theoremata ista subtiliora. tuc repetēda cum theologiacis q̄stionib⁹ acrisis intencem⁹ At quia vna oppositor⁹ est disciplina. de desperatione aliqd quomodo scz generet⁹ adiciam. Cum volūtas sibi teū desiderat ac sperat. si recepta ratio id esse obtēri impossibile dicat. neq; cū nūli recepta id dicet. volūtas quia impossibilium nō est electio. teūm vel nullo ampl⁹ modo. vel sub p̄ditōe puta si obtinē posset desiderat⁹ s; horū verumlibet id est vel nullo modo. vel cū ea conditōe diffiden⁹ exptē. tristitiam quandam parit in volūrate. q̄ vna satis est ad desperandū. Judas in vltimo illo submersio: nis sue naufragio xenā sub conditōe. hoc ē si possibilis esset: exoptabat. sed qz recepta ratio id factū impossibile nūciabat. desperatōe adductus laqueo se suspēdit. Est igit a natura spei aliena p̄ditio. sed forti atq; anis mōsa fide sperandū est. nam sub p̄ditōe aliqd exptē. nō est sperare. sicut sub p̄ditōe velle hō ē simplr velle. vt q̄ merces vult ne moriat⁹. p̄icē. nō vult simplr p̄icē. Cōditōib⁹ igit impone silentiū. z alteri⁹ vitē bona sim plr z absolute spare p̄suece. S; q̄ vult efficaciter spare. oportz cū firmis sine crederet. Proptēa desparantib⁹ psuadem⁹ vt credāt. Et christus apud Mattheum dixit paralytico Cōfide fili. z duob⁹ cecis Creditis in q̄t qz hoc possum facē vobis. miderunt. vtiq; dñe. Tunc teriguit oculos eorum dicens Scdm fidem vestram fiat vobis. Sed de his hec hactenus. iam ad longanimitatem transeamus.

De longanimitate.

Ca. xv.

Longanimitas s̄tus est ad paciētīe subsidiū adinuēta. eius nam qz est longinqua ac magno t̄pis interstitio remota bona cōstanter aggredi. z inter expectandum nullis iniurijs frāgi. nullis difficul tatib⁹ absterri. nullis p̄turbatiōib⁹ in fugam verti. Loganimitas igit paciētīe baculus est. Cū⁹ adminiculo diuini⁹ subsistere z p̄liculentā hāc et ad lubricā vitam sine lapsu z casu possit incedere. Spem q̄z adiunat s̄tus ista. Nam bonum qd sperat etiam si in immēsum differat. suadet ex pectādum. floruit at̄ ista s̄tus in p̄phetis maxime z patriarchis. qui vē turum christum a lōge videntes. z in fine seculoz nasciturz fortiter ac lō ganimite expectabāt. z ideo dicti sunt lōganimes in spe. Hinc illa vox Je saie p̄phete. Utinā disrumperes coelos z descenderes s; illū. mitte quem missurus es s; iste q̄dem voces sunt sp̄si. Audi iam loganimitatē. Expe cta. in q̄t David dominū viriliter age. Confortet cor tuū. z sustine dñm. Est z illa apud Iesaiam lōganimitatis vox. expectabo dñm qui abscon dit facie suā a domo Jacob z p̄stolabor cum s; alibi. Si moram feceris expecta eum. Nec igitur s̄tus propter expectandi difficultatem inuēta

est. Nam difficile expectatur ea. q̄ ardentem amata nō statim habēda sed
 lōge posita esse iudicant. Hinc illud qd̄ in p̄ma nr̄a p̄henice diximus. *Spes ē longa dolor. p̄missa q̄q̄ m̄nera amāti Expectare diu. labor est. z*
 p̄odus iniquū Sicut igit̄ magnanimitas in magnas. ita lōganimitas
 in res q̄ lōge absunt vel abesse putant̄ animas leuat̄ inter eandū mentē
 ne cadat. p̄seuerātia sustinet̄. Nam pleriq̄ dum ad ea p̄ lōganimitatem
 p̄gunt q̄ p̄ocul apparēt. quasi iūmētum in via lassum diuerticula q̄rit
 ab onere ter gumia iugo ceruicem subtrahūt. z nōnunq̄ aliquātis per ex
 orbita declinat̄. Inuēt̄ est igit̄ funis quidam. q̄ quasi Thefei filium exten
 tus. ac animi manu tētus. nec ad dexterā nec ad sinistrā errare p̄mittat̄:
 sed vsq̄ in finē itineris ne sit opus quiete. sustētat. hęc ē igit̄ p̄seuerantia
 q̄ difficultatē ex patiētīe diurnitate surgentem lenit. z quasi Ambro
 ter in uico vires laborātis instaurat Et quēadmodū p̄seuerātia peculiari
 ter p̄tra tolerādum fastidiū sic aduersus omne qd̄ se obijcere p̄t impedi
 mētum p̄stantia militat

*Puber
 Beneficium p̄mptū
 gratia est.*

CAnacephaleosis dictoꝝ z q̄ nō recte d̄r a theologis
 volūtas añcedēs et cōsequēs in deo. **Ca. xvj**

Sed anacephaleosim facio eoz̄ que diximus. Circa difficulta teste
 Aristotele versatur virtus. sicut ergo multiplex difficultas. ita q̄z
 fortis est multiplex. Difficultas ē magna subire pericula. hanc forti
 tudo demolit̄. difficultas ē inter tolerādum tristitiā nō vinci. huic diffi
 cultati patiētīa se obijcit. difficultas ē que de futura vita dicatur credē
 ac sperare. in hoc spes z fides sup̄petias ferūt. Difficultas ē lōge distantia
 bona diurna animi suspēstione morari. huic lōganimitas opitulatur.
 Difficile ē nouos casus quottidie p̄tra nos emergētes equanimiter fer
 re huic p̄stantia p̄stat auxiliū Dū longinqua bona pia lōganimitate expec
 tati tamus. difficile ē mētis nō in curre lassitudine. tenere sp̄ intentā cordis
 aciem nunq̄ obdormire. nunq̄ hallucinari. nunq̄ ab incepto ope diuini
 cari. occurrit huic periculo p̄seuerātia. z ita fit vt constare tibi possit de
 um z naturam nihil p̄termisisse qd̄ homi ad beatāz vitam possit p̄ferre.
 Et hoc nimir̄ est qd̄ theologī dicunt deum velle oēs volūtate añcedente
 saluos facē sed volūtate p̄sequēte quosdā tñ. iuxta illud. multi sunt vo
 cati. pauci s̄o electi. Ego at̄ nō añte z p̄sequēte s̄z añcedentis z p̄sequē
 tis debere dici existimo. vt p̄ hoc inuat̄ deū oēs iteo saluos fieri velle. q̄ o
 nib̄ (vt dixi) palam fecerit atq̄ cōmuni canerit ea q̄ añcedere debeat ad sa
 lutem. hęc at̄ sunt lex z s̄tutes. ex qb̄ tanq̄ ex añte sequit̄ beatitudo tan
 q̄ p̄sequēs Sicut apud dialecticos d̄r p̄missas esse añs̄ p̄clusiōem vero
 q̄ sequit̄ ex p̄missis esse p̄sequens. Licet ergo deus non det omnibus cōse

*hallucinari
 diuini cari*

quēs hoc ē beatitatē, nō velle dare nō videt. qz dare vult z dat añs. ex q̄
 p̄ Syllogismū recte opatōis inferat p̄sequēs beatitudis. S̄z qz maior
 p̄s mortaliū dum p̄emptui h̄z formā hui⁹ illatōis. p̄dit fecitātē illi⁹
 p̄sequētis. d̄z de⁹ velle nos saluari. qz p̄ liberalitatē suam dat añs. z non
 velle nos saluari. qz p̄ segnicie nrām nō dat p̄sequēs. h̄az virtutū habitus
 p̄suetudinesq; lōgo iustas exercitio possum⁹ naturalr qdē habere. operati
 ones autē scdm eas vsq; in vitē finē integre p̄ducē. sine dei peculiari aus
 p̄ilio certe non possumus

Quod et q̄re de? odio habeat ociosos.

Capitulum. xvij.

Olanda est igit op̄a vt in his exerceamur. nulla namq; sine exerci
 tio stus. nulla ars sine vsu esse p̄t. vsu aut̄ parit. p̄seruat. auget.
 Nec negauerim deū vno momēto posse oēm virtutē nobis iplues
 re S̄z ipse sp̄ z vbiq; detestās ociosos/eas quas nobis p̄tulit vires ad vs
 sum z exercitiū vult. p̄ferri Dixit em̄ oparijs. qd̄ statis hic tota die ociosi
 ite z vos in vineā meam. z qd̄ iustū fuerit dabo vobis. S̄z cur pigris et
 inertib⁹ aduerset. duas imp̄sentiaz cās inuenio. vnam q̄ hui⁹ hoies dur
 segnicie sequūtur. maxie dissiles deo efficiunt. de⁹ namq; natura ē actuo
 sissim⁹ chusto dicēt ep̄i me⁹ vsq; mō opatur. z ego optor. nec voco deū
 actiuosum. q̄ cursitet aut saliat. vt istri⁹ Sunt em̄ opa ei⁹ sc̄dentaria. sc̄d
 solida assidua p̄rētia. Et p̄pt̄ea suere theologi q̄ sc̄issime dixerint sub
 stantia illam ifinitam. quā deū vocamus. ab actu. magis quā ab habitu
 debere appellari. s̄z ex vocabulis ea deo potius p̄uenire. q̄ opatiōem. quā
 q̄ potētiā opandi significēt. vt rectius noietur docēs quā doctoz. dāns
 quam dator. p̄regēs quam rector. diuina namq; opatio nō sicut nrā tēp
 raria. s̄z essentīe suē coeterna tanta firmitate subsistit. q̄sta z essentia. Al
 teram. qd̄ ois rei p̄fectio. esse Aristotele in libro de celo. sita esse videt in
 trinitate. hoc ē in essentia. potētia z opatōe. essentia vt aia. est potētie ra
 dix z fundamentū. potētia puta intelligētia in essentia aig. est vt ram⁹ in
 arboris caudice. opatio at̄ vt itellectio quasi dactyli i termitibus palme
 qui ergo p̄ oeciū cessat ab opatōe. videt naturā fraudare vltima sua p̄feci
 tiōe. z iniuriam opifici nature irrogare. qz eam nō eo vsq; p̄ducit q̄ ipse
 p̄ducendā instruat. sicut agricolā p̄culdubio offenditq; arborē ne frus
 ctificet. facit p̄pt̄ea d̄z a Joāne baptista in Mattheo. Dis arbor q̄ nō fa
 cit fructum bonum. excidetur z in ignem mittetur. Tantum igitur vigi
 lantia nostra moliat. tantum industria se acuat tantum ratio se attol
 lat. vt indices magis perficiēdo ad virtutes z ad bonos mentis habitus. q̄
 sunt felicitatis instrumēta p̄ueniat.

edentarij. a. u.

Libet Tercius

De quattuor nouissimis. et prima de morte cū de-
claratione dicti Empedoclis de lite et amicitia:

Capitulum. xliij.

Ad maiore huius sancte ac salutaris disciplinę pfectū quattuor
adiumēta querēda sunt. q̄ nō estimēt iteo p̄mēda: q̄ vulga-
ta. s; potius p̄terea amplectanda: q̄ vilia. et p̄fecto nō alia sunt
diuulgatōis rō q̄ multiplicis vtilitatis cognitio. Hoc at̄ dixerim p̄pter
eorū prauam consuetudinē. qui sine respectu vtilitatis: familiaria oīa con-
temnūt. et vsu quotidiano protrita fastidiūt. q̄s epigramatic⁹ poeta no-
tat dicens Et pueri nasum rhinocerotis hñt. Nos hō nugis post habitis
saluti cōsulētes: quicqd̄ p̄est q̄sq; sit vile cōmune triuiale. semp̄ amplecti-
mur tanq̄ rem p̄ciosam. negocio accommodatam. et opportuna. Quattuor
ergo adiumēta sunt ista. Meditatio nouissimoz Lectio scripturaz.
Imitatio scōz. et supplicatio. Nouissima sunt quattuor Mors Infer-
nus Paradisus. et Iudiciū. Ad naturā mortis enarrandā mihi se offert
quod dicit Empedocles: fieri scz oīa p̄ litē et amicitia. Amicitia aut̄ est gene-
ratio. q̄ diuisa hoc est corpus et aiām. et quattuori corpe elemēta cōglu-
tinat. Lis ē mors. q̄ diuisa dissociat. Nam corrupta elemētoz harmo-
nia lis exōit. et calozem in humidū sc̄uētē sequit̄ desiccatio. quaz incinera-
tionē medici vocant. ex incineratiōe hō hoc ē ex radicalis humidit̄ cōsum-
ptiōe mors nascit̄. mediū inter litē et amicitiam. hoc ē inter generatōem
et mortē interstitiū. quies cōtrariōz inter se pugnantū. licet cū sp̄ pug-
nēt̄ tñ vocari p̄t amicitia. q̄ diu nō est pugna p̄ceptoria. et eā quietē que
sunt instar pacis induciē q̄dam: appellare solem⁹. mortale vitā. quam vt
volūt Astronomi cōelū vt theologi p̄dicāt. de⁹ vt ego sentio vtrūq; dis-
pensat. conferuat. et limitat

Quā mors corporis sit naturalis.

Capitulum

Ad hō mors sit naturalis ambigit. et p̄fecto qd̄ naturā destruit ei
q̄s aduersat. dicēdum naturale id esse manifestum. et hoc in secundo libro de
physico auditu p̄firmat Aristoteles dicens. in hoc differre naturalia ab
artificialia. q̄ hęc a principio extrinseco. illa ab intrinseco habēt motionē. et
hoc vtrūq; in morte p̄spicimus. naturam em̄ destruit. qd̄ est manifestum.
Et fit a causis nobis intrinsecis. Nam corpus aiātum causas q̄bus dissolui-
tur. intra se habet Calozem scz naturales: quo radicalis humor eroditur.
et q̄sq; cibo et potu noua sup̄infundat̄ humiditas. nō est tñ aduēticiū hoc
humidum p̄ori cōpandū. et naturę eque affīne et amicitia. Duic elemētoz

¶ ¶

Liber Tertius

defectū ē annectendū vim nutritiā in nobis fatigari. ac in dies inualis
 dā fieri. 7 in horas magis euadē repandis corpibus nr̄is imbecillā. q̄ sit
 vt corp⁹ p̄cedētīm viciet. 7 fiat assidue deteri⁹. 7 aīe magis inhabile. et
 incōmodū. 7 ad vitę munia min⁹ idoneū/cū igit̄ mors: q̄ nihil ē aliud q̄
 vitę ceterinet⁹: hoc pacto ab intrinseco iducat/certe p̄ficisci a natura videt̄.
 7 ista q̄dē est nr̄a līnia. Sz neq; p̄tereundū hic naturaz pl̄alitates inesse
 corpib⁹. natura em̄ d̄: materia. 7 forma. 7 ipm̄ p̄positū. Un̄ sit vt natu-
 rali fieri possit: q̄ opiaz multipl̄r dici. et alto cadē naturale id materię. h̄
 est corpi cui grauitas a natura ē insita. formę nō neq; naturale neq; cō-
 tra naturā. vt pote elemētōz expti. 7 q̄ est a fermēto aliena corpeo. Ast i-
 telligē naturale ē aīe. cui⁹ vis intrinseca ē intellectu⁹. p̄posito 7 hōi natu-
 rale ē ridere. audire. loq̄. ābulare. q̄ istoz nō in p̄fessz in p̄posito sunt sira
 p̄cipia. magis tñ in aīa/p̄ptēa vt bene dixit Aristoteles naturę nomē
 elatioe dignior ē forma. mozi ergo naturale ē corpi naturale/7 hōi fm̄
 corp⁹. aīe nō p̄trariū hoc ē nō mozi/7 p̄sequelā hōi naturale/ q̄ sit vt des-
 bita sit ei resurrectio. q̄ post q̄ moriēdo scm̄ est satis nature corpeę satisfi-
 at 7 spūali resurgēdo. p̄ptēa dogma ē catholicū/ remanē in aīab⁹ inclina-
 tione ad corp⁹ eternā. donec a deo datore formaz/ ab inuicē disūicta itez
 diūgant̄. Nō ergo vt obiectiōi p̄tē rīdeā/ mors hōi infligit vt destruat̄.
 feci vt naturę 7 volūtaz diuinę seruatōz/ ordie deducat caro ad eē spūa-
 le. hinc illd̄ euāgelicū. Nisi granū frūmēti cadēs in terrā mortuū fuerit
 ipm̄ solū manet. si at̄ mortuū fuerit. multū frūm̄ affert. p̄ptēa 7 ab Apo-
 stolo mozi d̄: seminari cū inqt̄. seminat corp⁹ aiāle. vt surgat corp⁹ spūa-
 le. si ē corp⁹ aiāle 7 spūale. sicut scriptū est. fact⁹ est pm̄. Adā in aīam
 viuētē. Nouissim⁹ Adam in spm̄ viuificantē. Adā apud hebr̄eos hōiez
 fecit. 7 sicut apud nos hō ab humo. sic apd̄ eos Adā ab adama qd̄ terrā
 fecit. deriuat̄. Uides iā quō mors hōi natural̄. Sz 2 alijs modis natura
 legd̄ d̄. naturale nāq; ē: qd̄ alicui sp̄ci vt igni/7 qd̄ rerū nature cōi/7
 qd̄ sit placitū etiā deo/ soli ascēsus igni natural̄ q̄ leuis. At si natura cōis
 vniuerso. ne scissura fiat. ne schisma i reb⁹ accidat. ne mūdi p̄tinuatōe di-
 ssoluatur. vacuū: qd̄ abhorret iter cidat. ignē demittat/ serit mor⁹. ille igni cō-
 trari⁹. vniuerso tñ natural̄. sicut latrois mors. latroni aduersa/ Cui⁹ p̄-
 picialq; si etiā nature cōi quicq; repugnās deo placuerit/ vt q̄ coelū ster-
 retrogradiat. id q̄s imo id maxie dici naturale dignissimū. tāto ei natura
 lis appellatio ē verior. q̄to vnt̄fluit cā ē altior. At supna oīno natura ē
 de⁹. Cui obedire toti inferiori nature ē naturale. Simplr̄ ḡ hōi naturale ē
 mozi. 7 naturale resurgē. qm̄ sic ab opifice oīm natura statutū est.

Opiniones varie de morte **Ca. xx.**

Liber Tertius

Mortis meditationem summam esse phiham dixit Plato. Nihil est enim quod magis aut eque appetitus Luxuria prematz ad rationis regulam mores componat. Quod si in ingratis mortis meditatio. Apud *de Gelu* Berbas et Thracas quodam feri sunt et ad mortem paratissimi. quod redituras putat aias obventum. Quidam et si non redituras. non extinguunt in autumane. sed ad loca beatiora transire. alij emori quod. sed id melius esse quam vivere. femine super viros cadauera interfici simulque sepeliri. vorum quoniam hinc apud quosdam eorum puerperia lugebant. Et has apud illam gentem opiniones disseminasse putatus est Ophesus. qui fuit idigena magni vir ingenij. et poeta sua uilouctie singularis. quod barbarorum aios demulcente. syluas et saxa hoc est sylvestres et saxos homines ad ritum quoscumque libebat traducendi liberam potestatem habebat. dies natalicij Tristes agebant. funera vero quasi sacra cum lusu et cantu iucundissime et cum summa hilaritate celebrabant. et recte quod. Nam cum nascimur peregri proficiscimur. incerti quod iter. quod hospicium. que via terminum finis habituri. et cum morimur finita peregrinatione in antiqui matris gremium reuocamur. peregrinationem hanc peccatores perducunt. sancti vero breuiari se rogant. Sic Dauid inquit Deum me qui colat me perloquitur est.

De multiplici genere mortis corporalis. et non esse tempus merendi post mortem. Cap. xxi.

Sed multiplex et non vno modo mors dicitur. Nam est mors hominis. qua homo dissoluitur. et voluit quodam Theologi hominem et omne totum quoddam tertium esse propter presens quod eorum et coitu resultat. et abitu disperat. et id esse aiunt. quod morte totum dissipet. Est et alia quodam mors corporis. qua vltiori resolutione reuertitur in ea. ex quibus consistant elementa. Prima si in dei timore. si in pietate et religione hominem reperit. bona est. de qua dicitur Preciosa in conspectu domini mors scorum eius. si peccatorem in poenitentem reuertat mala est. Ideo quod vltima est felicitatis. sic ista est miserie sempiternae principium. Quoad vitam mortalem hanc vitam viuimus. ex salute in vicium. ex vicio in salutem arbitrio nostro transire permittit. at postquam de corpore huius tabernaculo eiecit. debitum naturam persoluimus. nec a vicio in salutem. nec a salute in vicium est transire. Tunc enim reuatores esse testimur. permerendi ac comederendi statum amittimus. Vocantur ab antiquis viatores nuncij ac ministri magistratum. qui homines ex agris accersiebant. Nostri autem via appellatorem ad vitam hanc transferunt. ait enim Gregorius in presenti vita quasi in via sumus. qua ad patriam pergitur. maligni autem spiritus iter nostrum quasi quodam latrunculi obsident. Cum hac ergo vita quod morte terminatur. si nunc non peccat. sed merita quicquid enim et in paradiso recte agit a sanctis. et in inferno peccat a damnatis. ideo meriti rationem amittit. quod extra viam fiat. Item vita est a gours vita est theatrum. vita est olympia. vbi spectantibus arbitria propositis coram

Corona

Corollazum

nis decertat. ¹⁷⁷Ubi sunt Coronae finitis certantibus distribute, quae amplius certat non ut coronae, sed ex fortis liberalitate decertant, non negauerim tamen et tali certant si certantem id dicitur ubi non laborat. posse etiam multa dari corollaria a deo maxime. Qui pro poenas damnatorum, et etiam augeat gloriam beatorum. Quas les morimur siue boni siue mali, tales futuri sepe egredimur. Hoc excepto, quod sicut boni melius, sic mali sunt sepe peius habituri. Qui mutari vult, in vita mutetur, nam post mortem, tanta est alterius vite seueritas, ut in ea sicut singuli incipiunt, ita persuerant. Illic ubi non est, nunquam illucescet. Ubi dies est, nunquam lucis nigrescet occasus. Hinc Jacobus de patre luminum mentem facies, apud quem dicitur non est transmutatio, neque vicissitudinis obubratio.

De multiplici genere mortis spiritualis cum exaltatione platonis. Ca. xxiij.

Multum genera duo mortis spiritualis. Vnum quo fortis et dei timor in nobis expirat. Alter quo vitia et vicioz fomenta mortificat. Primo dicitur christus. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Mortuos enim appellauit quod seculo appetitui, quod diabolo seruiunt, qui praeue consuetudinis sepulchro in eius nec gratiae celestis aere attrahunt, nec dei spiritum recipiunt, nec ad legis mandata se attollunt. De secundo spiritualis mortis genere dicitur Paulus ad Romanos capite sexto. Qui mortuus est iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo, credimus quod simul etiam viuemus cum illo. Paulo infra. Ita et vos existimate vos mortuos quod esse peccato viuentes autem deo in christo iesu, et quod hac morte moriedum sit de. Non ergo inquit regnet peccatum in vestro mortali corpe, ut obediatis concupiscentiis eius, sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Sed exhibeatis vos deo tamquam ex mortuis viuentes, et membra vestra arma iusticiae deo. Hanc mortem dicit Plato licet vnicuique sibi inferre, quod ab euangelica et applica doctrina non discrepat. Verum nonnulli hoc non aduertentes, et Platonem de communi morte loqui calumiantes, dum eum inconsulte criminant de manifesta ignorantia comminantes. Mortis meditatio sic decursa, si concuiescere videtur appetitum, et irascibile tuam infrenari, potes quorsuslibet metis tue clauum inflectere, et quasi iam cessauerit tempestas remissius habere studium gubernandi, quod si adhuc recalcitrat, caraplama aliud adhibendum, mori proferenda est infernalis baratri recordatio, ut sicut estuans lebes in fluis aquis, et frequens equus verberibus incussis, sic feruor appetitus eterne miseriae ostensione restrictus, remittat feruorem suae temeritatis, hanc rei tristis sola memoria dum dolor est in sensu, lasciuia extinguit in appetitu.

De loco damnatorum qui dicitur infernus. Ca. xxiij.

Libet Tercius

Damnatorum locus. ut est sanctorum communis opinio non sub ipso globo. ut
Iudocus putat. sed in ipsius globi terrestris medio. tellure ipsa sinu
et quasi alium aperiente credendus est. Iudocus autem dicit futurum esse. Opinio Iudoci de loco
Danatorum.
ut post iudicium. solis et lune orbem ita firmentur. ut huic nostro tamen hemisphaerio
lucem infundant. damnatos vero in sempiternam noctem esse. hemisphaerium
religiosos. ubi esse a multis putant Antipodes. sed hec est iam prisca
et inexplorata sententia. Nam in medio terre ventre non in tergo loca illa ista
miseria ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. ponit ecclesie sancta
credulitas. et credulitati huic ratio non dissentit. decet enim eos qui obstinate a deo per
pauam voluntatem et mox obscenitatem discesserunt. ad infima trudi. et a con
spectu solis et caeli. ubi dei est sedes. sub scabellum pedum eius. hoc est sub terram
de qua dicitur terra scabellum pedum meorum. mitti. sic impleat quod dicitur per prophetam
Sede a detritis meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Hec
sub terra solus sed etiam in terra parte abditissima. et caelo remotissima. et mu
di centro cognatissima imitti debet in terram. in qua miserie et tenebrae
perpetua mortis caligine. et a dei benignitate. et a naturae beneficiis. et a caelo
rum in fluxibus derelictam.

Opinio antiquorum gentilium de inferno.

Capitulum. xliii.

Ne oino vanum est poetarum gentiliu cecinerunt apud inferos esse stygum
Acherontem. lethen. coctum. phlegethontem. Strygem legimus esse
aquam ad nonacrum Arcadie regionem ex altissima saxi crepidi
ne distillantem tam violentam frigiditatis. et naturam tam atrocis. ut in ea ne
que argentum. neque creta. neque ferreum vas possit subsistere. sed mox dissipat ac
dissipet. Strygos hydos appellat Corintheri et conservari posse autem vngula hydor
tam Mulina. et ea regem Alexandrum ferunt enecatam. Est etiam silis ingenium et no
minis aqua. et in Achaia ad phanem urbem. et in Thessalia ad peneum amnem
Acherontem. Servius dicit esse locum non paulum a Baiis in Campania. mon
tibus undique clausum. et patere tantum ad meridiem soli. Ubi Aeneas Menonada
Miseni et Ulysses Hesperiorum occisus. necromantiam exercuerunt et Aches
tusa specus in Asia ad mare euxinum. quam quidem fabulam
tam fabulant. tam profunde voraginis. ut illinc credatur descensus ad
inferos. Lethes fluvius. et in Hispania. et in Africa circa extremum
syrerium cornu. urbem abluens Berenicem. de quo Lucanus Quam iur
ta Lethes tacitus prelabitur annis Infernis ut fama trahens obliuia
venis. Hec autem attigerimus. ut ostendatur antiquorum opinionem
fuisse apud inferos omnium eorum esse congeriem. que apud nos leguntur te
tra. dira. horrenda. pestifera.

liber Tertius

Ratione naturali persuadetur esse omnem immū
diciam apud inferos.

Ca. xxv.

Quod attendū est em aqs vndiq; in eū locū dilabētib⁹ tanq; in totius
mundi sentinā z cloacā cōportari-bitumem z sulfur. z ois terrene
molis imūdissimas lotes, fieriq; odorē multo terriore q̄ in scap
tensula apd grecos Terra em ingētib⁹ pforata cauernis. z antroz loqe
lateq; vagantiū suspēsa fornicib⁹ capacissimā ac sordissimā aluū suā lon
gissime exēdit. sūt in easicut i pleriq; terraz locis aspiciūt. eterna mare
rie sp ardētis incēdia sz nemiz sit at̄ incredibile qd̄ de inferni recitat̄ incen
dys pteries ea q̄ dnr̄ ab Augustino z reliqs̄ aurozib⁹ chustianis. subū
ciā hic ex Plinij libro scdo natural̄ histo. capita tria. scz. cvij. cvij. cix. sic
em inqt. In comagene vr̄te Samolata stagnum est emitēs limū (mal
tham vocāt) flagrantē Cum qd̄ attingit solidi. adheret. p̄terea tact⁹ seq̄
fugiētes. sic defenērūt muros oppugnāte lucullo. flagrabatq; miles ar
mis suis aqs etiā accēdit. terra tm̄ restigui docuere experimēta. Sillis ē
naturē naphtha (ita appellat) circa babiloniā. z i austagenis parthie p
fluēs bituminis liq̄di mō. huic magna cognatio igniū. trāsiliūtq; prius
in eā vntecūq; visam ita ferūt a Medea pellicē Crematā postq; sacrifici
catura ad aras accesserat corona igne rapta Uerū i mōtiū miracul̄ ardet
Aetna noctib⁹ sp. tātoq; quo igniū materia sufficit niualis hybernis tpi
b⁹. egestūq; cinerē prius operies Nec i illo tm̄ natura sequit̄ exustioem
terris tenūcians flagrat i phaselice Lycie mōs Chimera. z qd̄ ē imortal̄
dieb⁹ ac noctib⁹ flāma Ignē ei⁹ accēdi aqua extingui sō terra aut feno
Bnidius Ctesias tradidit eadē in Lycia ephesti mōtes tēda flāmāte ta
cti flagrant adeo. vt lapides q; riuoz z hareng in ipsis aqs ardeāt alitur
ignis ille pluijs. baculo si q; ex his accēso traxerit sulcos. riuos igniuz
sequi narrāt: flagrati bactris Cophāti noctib⁹ vertex flagrat i medis et
celestia gente cōfinio pfidis Susis qd̄ ē ad turrim albā quindeci caminis
maxio eoz sz iter diu cāpus Babilonie flagrat qd̄ā velut piscina iugeri
magnitudine Itē ethiopū iuxta Hesperz montē stellaz mō cāpi nocte ni
tēz Silr z in megalipolitanoz agro tā z si intern⁹ sit illo iucid⁹ frōdem
q; densi supra se nemoris nō adurēs. z iuxta gelidū fontē sp ardēs: Ilym
phei crater dira apolliniatis suis portēdit. vt Theopōpus tradit. auget
imbrib⁹. in geritq; bitumen tēperandū fonte illo igustabili alias oi bitu
mie dilutus Sz q; hęc miret. In medio mari hiera insula ardet Aeolia i
sula iuxta Italiā/cū ipso mari arsit. p aliq̄t dies sociali bello. z donec lega
tio senat⁹ piauit maxio tm̄ ardet incēdio Theonochema dictū ethiopuz
iugū torrētēsq; solis ardōib⁹ flāmas egerit. tot locis. tot incēdys rez na

Verba plinij.

naphtha

naphtha

apolliniat

Liber Tertius

tura terras cremat. sic Plini⁹ ad s^obū. Quo fit vt mir videri nō debeat si
 i terre aluo dicat id eē qd̄ sere passim cernit i supficie. Ignis ḡ q̄ in obscu
 ris ill' cauitatib' nigrates attollit flāmas. fumi ⁊ nebulaz globos exha
 lat. q̄s diu p opaci carceris tract' āplissimos euagati. postq̄ nulla ad egre
 diēdū spiramēta reperit. in se torti reuertunt in ignes. fitq̄ flāmaz ⁊
 fumi Chaos inēfuz. illic dānaroz ē hitatio. q̄ assidue cogunt. Ceca hec
 cēdia pteplari tātaq̄ ex hac iuita pteplatoē quā i eternū suppliciu sibi a
 deo datū ḡscūt surgit idignio. tāt' ipatiētis ai furoz exarscit vt oi rō
 nis vsu possibito coelo ⁊ t're ac deo ipsi pcent exidiū. Et qm̄ vis cupisci
 bil' boni placētis abūdantiā ⁊ poenē duplicētis sentit offēnsiōem irascibil'
 q̄s desideratē q̄eris neq̄ a cupiscibili ipedimēto repellē. fit i aīo moeror
 ⁊ luc'. ⁊ sine vlla solatōe cordoliū. hec āt p dā poete p illa qnq̄ flūia. q̄
 apud iferos ponūt. mystice designarūt. Styx em̄ ē odiū. Acherō tristitia.
 Lethe obliuio. Cocyt' luc'. Phlegethō ardor. Didiū dei atq̄ iusticiē. tri
 sticia de poenaz acerbitate. obliuio charitatis ⁊ spci. Luc' ex poenaz eter
 nitate. ardor ex pscia culpe. ardor itē corpis p' resurrectōem. qd̄ iugit ar
 debit. ⁊ nō sūmet. ⁊ erit illic mors etna. q̄ imortal' miseria. q̄ supmo bo
 no. i. b'itudi opposita p'ssumū malū appellari. Duo isti sūt fines vltimi
 bonoz ⁊ maloz. q̄ cū ad illū p' s'rutū officia scāendo pueneris. nihil ē su
 per' q̄ gradiaris. Vbi ad istā p' flagitia descēdēdo corrueris. nihil ē iferi'
 q̄ plabaris. Quicqd̄ ḡ boni ē in morib'. p'p' illū q̄rit. q̄cqd̄ s'o mali p'p'
 istū fugit. Nec impossibile deo iudicet. qd̄ naturā posse nō dubiū est. vt scz
 corp' ardeat ⁊ nō psumat. ⁊ i incēdio eterno vita pmaneat nec finiat nā
 ⁊ lignū scetim pster islāmari posse. sz nō psumi. Est ⁊ qd̄dā lini gen' ex q̄
 tele ptece. cū purgādē sunt. i ignē mittunt nec exurunt. Un' vetēs regū
 ⁊ pncipiū cadauera cū erāt pburēda. ne cinis eoz cū lignoz cinerib' pfun
 deret. huiōi telis isita cremabāt. Est ⁊ aīal qd̄ natura i camis ardētib'
 vinit. pyralle vocāt naturales. Adde q' sicut aī p'ctū erat hūanū corpus
 sic tēperatū vt nō mori possz. sic p' iudiciū miro ⁊ idicabili mō firmēta
 bil'. vt eternis nō cedat incēdijs. Un' ⁊ Iesaias dixit. s'mis eoz nō mori
 etur. ⁊ ignis eoz nō extinguet. Et quēadmodū b'itudo oīa bona. sic ē cūci
 ta mala p'plexā dānatio. octo igit' g'na poenaz q̄ Tull' d' p leges istigi
 scz dānū. vincula. sbera. ralionē. i'gminā. exiliū. mortē. seruitutē p'ner
 cumulat' s'ure dānatio hic igit' sine fine torq̄nt atroci supplicio qz nulla
 fuit in fine religio. Et q̄ saltē in supma vite vespa relipiscit qz p'ctā in vi
 ta relinquūt aliqñ poenaz finē inueniūt.

Mistū nota de s'g
 natioz qoz flūmū
 infern.

Oct. h'ymn

CDe beatitudine celestis paradisi. et primo quātū
 attinet ad partem intellectuā. Ca. xxvj.

l. v.

Libet Tercius

O Paradisi gaudijs temere quicqz dicere non ausim. Na si vt scribit
 Iesaię capite. Ihu xz i epla Pauli pma ad Corinthios capite
 scdo. nec oculi vidit. nec auris audiuit. nec i cor hois ascendit. q
 ppauit Deo diligētib⁹ se. Quid tērato sbis expromere qd in cogitatōez
 nōt ascendere. Greci sapie deā tritogeniā vocat. q ordinare tria pducit
 recte cogitare. recte loq. recte opari. Aristoteles i libro de interpretōe de
 voces esse notas eaz q in aio sunt affectionū. ex q sequit lingua nō posse ex
 plicari qd sit ipossibile cogitari. Dicā tñ aliqd vt aīm tuū prouocē ad desi
 deriū videndi ea q mortales oculi vidē nō pnt. hoc em desiderii mentē
 a terrenis reb⁹ ad celestia subigēs: facit vt adhuc terreni ac mortales si
 mus saltē ex pte celestia hā si vez ē illud Ubi thesaur⁹ tuus ibi z cor tuū.
 Si thesaur⁹ in caelohabem⁹. necesse ē in caelo esse cor nr̄m. q si ē in celo
 celeste ē desideria facē corda nr̄a celestia. z conabimur ex paucul infinita.
 ex minis ingentia meditari. Illo vel maxie moti qd in Gregozū dialogo
 recitat. Si mulier i subterraneo ac tererrimo Carcē pariat infantulū. z ei
 in tenebrosis z angustis locis iam adulto velit enarrare coeli altitudinē
 mūdi amplitudinē Solis claritatē. auroze venustatē. Lunę pulchritu
 dinē stellaz nitore. terre latitudinē. veris amoenitatē. auiū alacritatem
 vocū modulationē. riuuloz grām. hortoz leticiā. odorū fragrantiam. ma
 ris redūdantiā. z reliqua. Iunqz sbis plēqui poterit vt i miseria illa na
 t⁹ z educat⁹. cui incernicula plata diē abscondita noctē sp induperit: cre
 dat q audierit. Sic pfecto nobis in terra natis z enutritis accidit. qd et
 chrltus Nicodemō loquēs sic exp̄ssit. Si terrena dixi vobis z nō credis
 tis. quō si dixerō celestia crederis? z qdē sicut celū magnitudinē. pulchritu
 die altitudinē terras ancellit. Sic celestia bona terrenis bonis pferēda nō
 dubito. Hoc in qz nō dubito. Illa tñ nō cognosco. qz oi imaginatiōe nr̄a
 maiora sunt. Partis intellectiue dñę sunt potētie. Intellect⁹ ē volūtas i
 tellectui cognitio veritatis. volūtati possessio pmoditatis a deo grata est
 vt nihil possit eē iucūdius. i hac vita. ex pte scim⁹. ex pte pphetam⁹. Sa
 pim⁹ vt puulo qmur vt puuli. qz videm⁹ p sp̄culū in enigmate. Na cor
 p⁹ qd occidit agrauat aiām. z opp̄mat sensuz multa cogitante. z vt i li
 bro sapie dicit. Cogitatōes mortaliū tumidę. z incerte puidētie nr̄e. Quo
 fit vt itellect⁹ Cupiditas quātumcūqz hic se ingurgitet z bibat. sp̄ tñ sibi
 būda remaneat. At i paradiso qz videbit facie ad facie. z cogitofcet hō sicut
 cognit⁹ est. Enacuabit qd ex pte ē. Qd puuli ē. qd imp̄fecti ē. eritqz imē
 so huic nr̄o desiderio opp̄ido satisfactū. Cū ūla omniūformis essentia q est
 prima veritas nr̄e se intelligētie reuelabit. tum demū illud adimplebit.
 Tacate z videte qm ego sum de⁹. Nūc em itellect⁹ multiplicū phātaf
 matū vexatus occurſu. z quasi puer in venali foro vagus. nunc hoc. nūc

ph̄ra. 9.

opp̄ido

Libet Tercius

Illud demiratur. Nec vacat. nec videt deum: sed operatur & laborat in cassum. Hactenus de intellectu. Possessione comoditatis cuius amicitia est insuperabiliter annexa volutari. vita ista non prestat esse Salomoe. qui postquam sensibus suis quicquid desiderabile erat indulgit. & omne genus voluptatis experitus est. quasi nihil adhuc profecisset. tandem inquit *Ebel ebelim ve col ebel.* interpretatur Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Uiderat enim omne quod delectat vel non satiare. vel repetere transire. & amitti. & sensus ipsos annis recedentibus hebetari. facietatem omnium fieri. & senescere cum etate libidinem. Et certe patria ista quantumcumque innocenter ac pie vivam. Spei & desideriorum est patria. In ea positus propheta dicebat. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. & quae dilecta tabernacula tua domine spiritum percipit & deficit anima mea in atria domini. & Sicut desiderat ceruus ad fontem aquarum. ita desiderat anima mea ad te deum. Sitiuit anima mea ad deum fontem vivum. quam deveniam & apparebo ante faciem dei. Hic de fine bonorum hoc est de beatitudine disputat philosophi. & usque adeo quentium in hac vita. & nusquam inveniunt beatitudinem curiosa succrevit industria. ut teste Augustino in libro. xix. de civitate dei naturam sectarum de beatitudine loquentium ad ducetas octuaginta octo. Varro produxerit quarum omnium fides si quae illarum aliquid vere bonitatis attingat. Hostes pariter abundanter includit. nam sua redundantissima voluptate sic omnem voluntatis appetitum inebriat. ut liberum arbitrium in ea positum peccandi facultate priuetur. Quod tamen non est libertatem minuit. augeri. longe enim prestantior est libertas. ea tantum velle posse quae displicitura sunt nunquam. quam ea etiam velle posse. quae aliquando nolle sit necessesse. Tunc erit deus omnia in omnibus. hoc est quicquid singuli desiderabunt suppeditabit deus. Quia tanta dulcedine mentibus nostris illabatur. ut perfecte compleatur quod dicitur a propheta. Satiabor enim cum apparuerit gloria tua. Vel ut in hebreo est imago tua. Nam in hebraeis codicibus est. *remuneca.* quod interpretatur imago tua. Nec de intellectuali seu rationali parte perstringimus. de sensibus autem quonam pacto beati futuri sint paucis explicemus.

De beatitudine partis sensitivae. Ca. xxvij.

Naturam seu anime potentiam quae & virtus & vis appellatur: tunc beatam dicimus cum optimum eorum quae ab ea capi possunt sic per operationem perfectam est assecuta. ut sit de eterna eius possessione secuta. optimum quod intelligi. quod diligere potest. Sed quod sensibus percipit non est spiritus Deus autem est spiritus a quo igitur beatitudo sic

Libet Tertius

sensuū nō ē oīm doctoz vna snia. Sūt q̄ dicāt illā imēsam pris itellectie
 voluptatē. de q̄ apd̄ oēs cōstat. vñ sit. redūdare z q̄si supflue. ac i potētiās
 sensibiles tenuari/ quē admodū exprimur ex varijs ai accidētib⁹ corp⁹ af
 fici. z qd̄ aio pacato pauloātē valebat bñ. nūc aio p̄turbato egrotare. q̄
 q̄ ad oīm sensuū glām mod⁹ iste sufficiat. tñ de auditu z visu aliqd̄ pecu
 liare dicēdū ē. Audiēt em̄ iucūdiissimas dei laudes vndiq̄ resonare. Iuxta
 illud p̄phete. Bñ q̄ hitēt in domo tua dñe. in sela scloz laudabūt te. U
 debūt itē coelos ac oēm coeloz harmoniā p̄cipiēt. Videbūt z ipm̄ p̄m̄
 m̄rēm. z oia oīm brōz corpa glōsa: q̄ iā incorruptibilia z mirabilia de co
 re p̄spicua fiēt intuitiū ocul̄ tā dulce spectaculū. vt qd̄ desiderari meli⁹
 possit. nescituri sint. Id q̄z erit visu iucūdiissimū. q̄ sicut nūc ex motu cor
 poris aiām incē p̄cipim⁹. z vegetare ac regē mēbra corpe. sic itē coelo z
 elemētis z reb⁹ oib⁹ deū esse intimū. z i qualibet vniuersi p̄te totū. cōser
 uare. alere ac gubernare mūdi hāc machinā nō dubio cernemus intuitu
 Nūc id satis rō p̄suadet. z credim⁹. tñ p̄z infatigā nrā naturali nō p̄pē
 dim⁹. Licēt oculos circūquaq̄ p̄tētes id p̄pēdem⁹. tāta ei erit vis i ocul̄
 tā acuta vidēdi acrimōia. vt z corpoz nrōz/ ac elemētōz/ z coeli quātita
 tes/ nūc/ p̄portōes/ harmonias/ symmetriā/ ac naturā oēm bñ visu p̄
 netrātes icēbrādi sint/ ab vbertate dom⁹ dei z dicturi. Nec req̄es mea i se
 culū sc̄culi. hic hitato qm̄ elegi es. Adde. q̄ bñs nihil erit iuū. nihil clari
 sū. nihil inaccessū. s̄z mira subtilitate ac agilitate corpis/ illuc etiā sine p̄
 dū misterio ferent. q̄ desiderabit ardor volūtatis. sic erit aiē ipio corp⁹ ote
 diēs z subditū. vt alcēsi nulla moles nulla p̄tinuo motui lassitudo. nul
 lus labor obsistat. Nō defuerūt q̄ dixerit z i scriptis reliquāt i ceteroz se
 suū instrumētis gñandā a deo qualitatē. p̄ quā mellisua ac nectarea q̄
 dā volūprate dulcescāt. S̄z quicqd̄ de huiōi qualitate dicēdū sit. Vñū est
 certū hoīes eterne vitē destinatos/ a deo p̄ metamorphosim sic iustitudo
 vt nihil i eis sit nō beatū. his p̄m̄ijs donāt. his coronis decorāt a deo. nō
 q̄ vrbes aut puicias. s̄z q̄ carnē mūdū z diabolū vicerūt. Nec p̄mia victori
 b⁹ rebita solū reddit. s̄z pluria ac maxia corallaria. donatiuū. cōgariuz
 epulū supaddit. q̄ oia pollicit⁹ ē Christ⁹ in euāgē. dicēs. faciet illos disci
 p̄. z trāfics m̄strabit ill. ex q̄ innuit deū sc̄is suis omne hūanitatē obse
 quiū. omne liberalitatis officū. omne magnificētē genus. omne chari
 tatis indicium exhibiturum.

**Quod naturaliter virt⁹ est honorāda probatur ex
 consuetudinib⁹ antiquoz. Ca. xxviij.**

Qonsuetudo antiqua Romanozum fuit ex Lauro p̄mum. ex auro
 mox coronare triumphātes. q̄ obsidiōe castra liberassent. gramine

in vallarum

gratum

Liber Tertius

te obsidionis loco decerpto: q̄ cuius in bello liberasset querna frōe cinge-
 bat/qui p̄m^o murū hostiū ascēdisset. corona muroꝝ insignita pinaculis.
 q̄ p̄m^o in hostiū castra irrupisset Corona vallo decorata castrēsi. q̄ p̄m^o vallo castrēsi
 bello nauali classem hostiū insilisset. donabat corona rostris armata na-
 ualib⁹. Celebrabāt Greci sacra certamina. hoc est olympiacū. pythium.
 Isthmiacū. Nemecū. horū victores hieronice vocabāt. ⁊ ponat eis i vic-
 torie loco statua Coronęq; dabant in olympicis ludis p̄ Joue ex calastro.
 In parthijs p̄ Apolline ex delphica lauro. In Isthmijs itē p̄ Joue ex pi-
 na. In Nemecis ex apio. iuxta illud Satyrici. graieq; apii meruisse coro-
 ne. ⁊ q̄ huiōi certamia p̄uicisset dicebat vicisse periodon. hoc ē cōsumatę
 stutis opa p̄ptrasse. **Est em̄ period^o** apud rhetores sermōis ps p̄fecta
 cola p̄nics ⁊ comata. cū videlz snia certa quadā describē diffinit. dice-
 bant etiā victores huiōi paradori. hoc ē admirabiles: qz videlz putabāt
 cūctos mortales fortitudie. ac ea de qua certassent stute p̄cellē. Singula
 ri etiā p̄uilegio donabant. vt vbē ingressuri possent. si libuisset. nō porta
 sed directa muroꝝ p̄te introire. vt apud Trāquillū de Nerone legimus
 Capuam intraturo. his exēplis p̄clare ꝑcludit. Naturale sp̄ hōi fuisse st-
 tute extollē. ⁊ ei⁹ excellentiā ac diuinitatē aliq̄bus egregie laudis ac p̄ci-
 pui honozis declarare numerib⁹. hāc de^o inclinādem mortalib⁹ dedit.
 eandē ipse habet. p̄ptēa nunq; cessauit minis. exhortatōib⁹. ⁊ exēplis p̄
 internūcios prius ⁊ tādē p̄ se ipm nos ad stutis stadiū puocare. Cui⁹
 finis ac premiū est felicitas. nō ea quam vita ista p̄mittit. sz illa de qua
 dicit. Cum dederit dilectis suis somnum. ecce hereditas domini. hęc hac
 tenus de beatitudine.

De Iudicio. et q̄ Astronimi et doctores etiam ca-
tholici qui tempus iudicij predixerunt manifeste de-
lusi sunt. Ca. xxij.

Supremi die iudicij ⁊ generalē carnis hūanc resurrectionem mul-
 ti pdicere voluerūt. Sz in oib⁹ huiōi vaticinijs p̄pertū est christi
 dictū esse verissimū. Nō est v̄m scire tpa ⁊ momēta q̄ pater posuit
 in p̄tate sua. Lactārius allegās illd̄ psalmi. mille āni in p̄scū tuo tanqz
 dies hesterne q̄ p̄terijt. sex milib⁹ ānis credidit mūdū duratur. q̄ dieb⁹
 esset p̄dit⁹ ab inicio. Cōcordat huic snie qd̄ legit in Talmud hebreoz. in
 eo namq; libro. vbi agit de Idolatris scribit. filios Delie q̄ fuerūt ancel
 foroz nri filij p̄phetaz Carmelite. sic dixisse Sefet alapim lana aia holā
 sene alapim. rou sene alapim torat. sene alapim dies messie. quod sic in-
 terpretatur. Sex mille anni fuere mundi. hoc est assignati. nō mūdo
 a deo duo millia vanitatis vl̄ inanitatis. quia sine lege trāsierūt duo mil-
l. vij.

Liber Tercius

Chilade
 lia legis. duo millia christi. Eodē fere modo lapsi sunt Methodius Be-
 da Eusebius et alij q̄ sex dies opatōis diuine et septimum quietis frustra
 cōtemplātes et cuiuslibet diei chiladem supstitiose satis assignātes ad sum-
 mam septem millium annoz duxerūt excursum seculoz. Tunc cabalisticē
 et numeroz rōni videt alludere q̄d a Catholicis doctorib⁹. et p̄cipue q̄d
 in fine libroz de ciuitate dei dicit ab Augustino Sex seculi esse mūdi etates et
 epis hui⁹ nostri seculi articulos. Primam ab Adam ad Noe. Secūda
 inde vsq; ad Abraham nō equalitate tpm. sed numero generationū. de-
 nis em̄ generatōib⁹ ambē terminant. hūc sicut Mathēus recitat tres
 etates vsq; ad christi subsequūtur aduētum. q̄ singule denis et quaternis
 generatōibus implent. ab Abrahā vsq; ad Dauid vna. altera inde vsq;
 ad trāsmigratōem babilonicam. tertia inde vsq; ad Christū Sexta q̄
 nūc agit: quoniam finem sit habitura nō dixit. hūc finem volēs quibusdam
 signis christ⁹ ostēdere dixit. Surget gens p̄tra gentē et erūt terrē motus
 magni et pestilētia et fames q̄bus h̄bis mor⁹ Gregori⁹ cū videret multa
 ex his q̄ dicunt a christo tempestate sua cōtigisse. putauit adesse diē iudi-
 cii. Verum p̄phetiē ac vaticinia omnia tot sunt obscuritatib⁹ obumbrā-
 ta tot ambagib⁹ inuoluta: vt nisi iam adimpleta possint fere nunq; intel-
 ligi. Iustiani impatoris t̄pis circumferebat oraculum. quo dicebat mun-
 dum cum ple sua peritur⁹ cum ad Romanum impium Aphaica rediisset.
 et. et cū eo t̄pe Belisario duce strenue rem agere rediisset parabat in fori-
 bus adesse iudicium. Subpanidi oēs arrectis animis circūspectabāton
 de coflagratio gñalis erumpet. In hac cōmuni gentium ac populoz tre-
 pidatōe ac tumultu pugne cuiusdā repētinus euētus cum summa oīm
 admiratōe p̄ne ac risu declarauit oraculum. Nā post receptam Apha-
 cam cum vellet itē impator liberare gothis italiam. ducem noie Nā-
 dum ad p̄clari id negocii misit cū exercitu q̄ in ipsis italiē fauceb⁹ p̄tra.
 Bothos infeliciter pugnās cum ple oculus ē. Nō cū rumor icrebuisset
 Nā dum ducem perijisse. vaticinio intellecto timore iudicij functus est
 mūdus. His adiūgend⁹ est error astronomoz tam hebreoz q̄ nrōz tes-
 meritatem suam frenare nolētium Abraham hebreus astrologus q̄ p̄-
 cept cognōiatur a suis cōiunctioni Jouis cum Saturno. Mosis nati-
 uitatem regnū israhel et legis p̄mulgatōem attribuit. et cum āno Christi
 M. cccc. xliiij. in cācro et rursus p̄ ānos. xx. hoc ē. M. cccc. xliiij. in pisci-
 bus futura p̄iūderet eam cōiunctōem. putās redeūte cā reditur⁹ effectum.
 Messiam in altero p̄dictoz cōiūtiū expectari debere p̄cinit. s; nō solus
 nō venit. s; ea t̄pa tāta iudeoz strages est infēcūta. vt ex oī hispania vbi
 opib⁹ et multitudie plurimū coaluerat. nostris dieb⁹ a Ferrado rege fini-
 to Brantēsi bello ad vnum oēs eieci sunt. Arnaldus etiā noster vaticī

nari voluit anno Christi M. ccc. lv. ob cōuentum triū supnoz planetarū
in aquario. vel M. cccc. lxxij. ob cōnexionē supradictoz Saturni ⁊ Jo
nis in piscib⁹. venturū Antichristū. Sz cū ea tpa iam pterierit. igit agit
cū nūc a christo ānus milesimus quadringētesimus nonagesimus septi
mus eos profecto ignorantes. arrogantes. mendaces. leues ⁊ ridiculos
nugigerulos declarat euentus

¶ Futurum esse diem iudiciū.

Cap. xxx.

Sed quamq̄ sit incertū iudiciū tps. certū tñ est futurū iudiciū. Nam
carnis resurrectionē ⁊ Plathonici cōcesserunt. ⁊ Sibylle p̄lagies
runt. ⁊ pphete p̄dixerūt. Christ⁹ cōfirmat. p̄dicant apli. nunciant
astronomi. ⁊ qd plurib⁹ opus ē. Cōflagratōis extreme memoria. vl a de
monib⁹ edita. vel a caelo postēsa in antiq̄s gētiliū libris celebrat. Ince il
lud Duidij in p̄mo metamorphoseos libro de Ioue loquētis.

Esse quoq̄ in fatis reminiscitur: affore tempus:

Duo mare. quo tellus: correptaq̄ regia coeli

Arceat Memini me apd Petz aponēsem i eo libro q̄ cōciliator iscribit
legisse. tpe diluuij ḡnalis planetas oēs sub aquatico pisciū signo p̄uenis
se. ⁊ spirantib⁹ astris in aialij p̄niciē coelū iurasse. sorte pari mō volūt
aliqñ futurū. vt planetis oib⁹ in Leone iunctis q̄ flāmigeratis ē natus
re. huius ignis supramodū excrecēs ceteris elemētis ⁊ cūctis aiantibus
moliat interitū. sed qz hinc sequi videt diē illā ab astronomis posse p̄uite
ri. vtpote q̄ peritiā hnt motuū celestij. Puto hūc admirandū ac terribilē
effectū nō a coelo. sz a dei volūtate pendēte. q̄ cū sit etiā āgelis ⁊ beatis in
scrutabil⁹ p̄sciri nullo mō iudiciū dat. Nisi a deo ipo reuelat. Et cū aplis id
scire desideratib⁹. ⁊ sup eo christū interrogatib⁹ respōsum fuerit. nō est ve
strū scire tpa ⁊ momēta q̄ pater posuit in ptate sua: credo id frustra spera
riā posseitate. ⁊ sati⁹ eē desiste ab hac tam curiosa temeritate. Nō desunt
etiā nris t̄pibus q̄ dicāt appropinquare tēp⁹ ātichristi. quedā q̄z pphē
tā breui nasciturū q̄ magnā mox ⁊ legū varietatē inducat fuerūt q̄ dixē
runt a christo vsq̄ ad antichristū mudū sex etates habiturū ⁊ p̄mā fuisse
ap̄loz. scōdam martyz. terciā doctoz. quartā anachoritz. hoc ē seceden
tū. Pauli p̄mi eremite ⁊ Antonij ac similitū. quinta monachoz. sextam
mēdicantiū. ⁊ hac euoluta putāt Antichristi tēp⁹ affuturū. Sed cū om
nia sint incerta ⁊ plena fabulaz illud christi tenendum ē. Estote parati
qz qua hora nō putatis filius hois veniet.

¶ De helia patre Carmelitarum ante diem iudiciū
premittendo.

Capitulum xxxj.

l. viij.

Neliam patrē nostrū p̄mittēdum a deo canit Malachias. sic eñ
 quarto capite d̄t. Ecce ego mittam vobis Neliam testitem añ/
 q̄ veniat dies dñi magn⁹ ⁊ terribil⁹. Vel vt iterprati sunt septuas/
 ginta. illustri. q̄ p̄uertet cor patrū ad filios. ⁊ cor filioꝝ ad patres. ne for/
 te veniēs pcutiam terram anathemate. vel vt transfulerūt septuaginta.
 penit⁹. Ad qđ h̄o peculiariter p̄mittat Nelias declarat Aug⁹ vigesimo
 libro de ciuitate dei capite. xxix. dices eum exponēdo legē sp̄ualiter ac my/
 stice p̄uersuz corda patꝝ ad filios ⁊ filioꝝ ad p̄s. hoc est ope impletus/
 rum. Vt filij q̄ legem scđm lrām interpretantur tunc demuz eam sic itelligāt
 vt sancti p̄s eoz intellexerūt. ⁊ ideo cum christo in trāsfiguratiōe Mo/
 ses ⁊ Nelias recte apparuerūt. vt ostēderet vterq̄ legis sensus per Mo/
 san lrālis quem iudei in cecitate sequūtur. ⁊ p̄ Neliam Mysticus quē
 tenēt electi christo p̄sentire ac testimoniū ferre. Conflagraturū orbem.
 morituros hoies. atq̄ resurrecturos. Christum in maiestate venturū ac
 appariturū. ⁊ de misericōdie operib⁹ scrutiniū habituz bonos in vitā. ma/
 los in ignem missuz. nō dubitam⁹. Si h̄o hęc ad plenum scire desideras
 qđ vt facias etiam atq̄ etiam te hortari nō desino Augustini vigesimoꝝ
 libꝝ de ciuitate dei frequēter euoluas. ipse namq̄ testimonijs vndiq̄ cō/
 tractis lrās nrās atq̄ gētiles. vet⁹ instrumentū atq̄ nouū exscr̄bē sum/
 mo ingenio summa diligentia de his luculētissime disputauit hęc sunt q̄
 si memorię tenueris. ⁊ frequēter quasi ruminādo meditatus fueris. egni/
 tudis tuę molestias patiētissime feres. ⁊ p̄stanter hui⁹ vitę mortalis to/
 na eque ac mala peritura p̄tames

**De sacra scriptura et primū cur fit adeo suauibilis
 Capitulum. xxxij.**

Magnū ⁊ mirabile p̄tra corpis dolores ⁊ animi iusticiā inuenies
 ex sacre scripturę lectiōe remediū. ⁊ certe iudicio meo nullus est
 sermo q̄q̄ sit accuratissime cultus ⁊ summa eloquētia ornatus ac splen/
 didus. q̄ in tēp̄ egras magis p̄solari ⁊ curas eque possit remoliri. Feci
 ego p̄fere piculū. nam cū fuerim aliqñ circūuent⁹ multis anxietatib⁹ q̄z
 feracissima ē turbulēta ista mortaliū vita. p̄fugi sp̄ ad codices sacros tā/
 q̄ ad arcē munitissimū. ⁊ p̄sentaneū medicamentū ai laborātis. ⁊ qđ in/
 eis q̄rebat leuamē inueni. nec a spe nec a desiderio meo sum fraudat⁹. Se/
 pe numero mecū cogitauī vnde tā suauibil⁹ sit ista scriptura. vñ tam pos/
 teter influat in aīos auditoroꝝ. vnde tñ habeat energie. vt nō ad opinādū
 tantū. sed ad solide credēdum oēs inflectat. nō est hoc imputandū ratio/
 num euidētię quas nō adducit. nō artis industrię aut s̄bis suauib⁹ ⁊ ad
 p̄suadendū accomodatis. quibus non vrit Sed vide an id in causa sit p

Liber Tertius

suasimus eā a p̄ma veritate fluxisse. sed vnde sumus ita p̄suasi nisi ab ipsa, quasi ad eī credendū nos sua ipsi trahat auctoritas. s̄ vñ oro hanc sibi auctoritatē v̄dicauit. neq; em̄ vidim⁹ nos deū p̄conantē. scribentē. docētē tñ ac si vidissem⁹. credim⁹ ⁊ tenem⁹ a sp̄s̄cō fluxisse q̄ legim⁹. forsi tan fuerit hec rō firmiter adherēdi. q̄ in ea veritas sit solidior. q̄uis nō clarior. habet em̄ oīs veritas v̄m̄ inclinatiua. ⁊ maior maiorē. ⁊ maria maximā. Sz cur ego nō oēs credūt euāgelio. R̄sco. q̄ nō oēs trahunt a deo. Sed qd̄ lōga opus est disputatiōe. firmiter sacris scripturis iteo credimus. q̄ diuinā inspiratiōem inuis accipimus.

Contra philosophos dicētes credere nos scripturę sacre p̄pter cōsuetudinē Ca. xxxij.

Dicitur phī s̄tute ⁊ s̄tutudis id effici. et em̄ vt aiūt illa in q̄bus sum⁹ ⁊ nati ⁊ ab infantia imbuti: ⁊ hacten⁹ educati. sic nos afficiunt vt ea relinq̄re quasi naturalia nō possim⁹. Uex id frivolu quō nāq; p̄pas eēt: quō patriā: quō parētēs q̄ nos genuerūt/a q̄b⁹ his imbuti ⁊ educati sum⁹/vnq; relinq̄rem⁹ si ⁊ s̄tutudinē tñ tribuim⁹: que fuit vnq; s̄tutudo lōgior. p̄rēnior. blādiōr. dulciōr. q̄ ea qua inter parētēs ⁊ liberos intercessit: ⁊ tñ relinq̄t hō p̄cēm ⁊ m̄rēm ⁊ adheret v̄p̄ri sue. Sz dices id fieri q̄ oī s̄tutudie natura sit fortior. ⁊ qd̄ id fateor. ⁊ erit iste nihil locus ad arguēdum. si est s̄tutudie natura validior vt obijcit. cur ergo rō naturalis q̄ fidei nō p̄sentit fidem nō frāgit: neq; em̄ s̄tutudie p̄cepisse ⁊ deum cōcepisse natura p̄suasit. imo ⁊ dissentit. Cur ergo s̄tutudinē sciat in abducēdis a parētibus literis. sic ⁊ credēdis natura non vincat? Inest ergo scripturis sacris nescio qd̄. imo scio qd̄ natura sublimis. i. inspiratio facta diuinit⁹. ⁊ diuine irradiatiōis influxus cert⁹. Qd̄ si ⁊ aliaz religionum hebraice ⁊ machometane exempla p̄dueris/ in q̄b⁹ est assensus q̄ nō diuino influxui. s̄ ip̄tandus sit s̄tutudinē: R̄sponsum eorū religiōe p̄rueri humilia. ⁊ nihil fere supra terrena ac hūana q̄bus credēdis cum nō multum natura reluctet. Cōsuetudo facile opitula. nrā s̄o sunt sublimia: diuina Celestia: Creditu difficillima. ⁊ q̄bus cū fortior s̄tutudie natura p̄tradicat. necesse ē vt inspiratio faueat. Ex q̄ forte p̄cludi nō immerito possit fidei. sp̄i. ⁊ charitatis habit⁹ acq̄sitos nō sufficere. sed infusos cum inspiratiōe haberi oportere: Nō magni ergo momēti vt dicē cōp̄ramus esse nō p̄nt s̄ba. que sp̄s̄cō inspirante sunt prolata. Vnde mentibus multoz fidelium seu religio seu magis quedam superstitio id faciat. iam dudum insedit vt sacroz s̄baz sensus ad quicq; oprādum nō sufficiat. s̄ opus esse s̄ba ipsa in ea qua primū prolata sunt/ lingua p̄ferri qd̄ sentire videt. *Digenes in p̄mo libro cōtra Celsum dicit*

Liber Tertius

ens demones vobis quibusdam lingue illius vbi loca fortiti sunt. a magis coartari ab alterius lingue vocabulis sensum eundem faciunt. quasi magnum non audiat. nil moneri hinc igitur virale nutrimentum veneranda maiestas sacre scripturarum. propterea cum audisset christus propter parabolas de his que intrantia per os non inquinant animam. quosdam insipientes a se recessisse. et ideo apostolus dixisset. nunquid et vos vultis abire? Respondit Petrus. vobis vite habes ad quem ibimus est in eis vobis vestita nuditas. multiplex simplicitas sublimis humilitas. et habilis vniuscuiusque ingenii subtilitas. et in ea quod rudibus foris pateat. et quod eruditos introsum adducat. est quod fortiores robuste exerceat. et quod imbecillis vltro se exhibeat.

De multiplici sensu sacre scripture. Ca. xxxiij

Scriptura sacra nullum putamen habet. nihil diminutum nihil otiosum. nam non vobis solum verum et res et facta fecerunt. si sensum vobis attēdis. historiam habes. si fecerunt rerum aspicias. ut quod agnus typicus christum significet. allegoriam vides. Si ad mores referas. ut quod christus a nobis cum fructum odoribus est querendus. sancte mulieres cum aromatibus ad monumentum venerunt. tropologia est. si ad coelum rem transferas. Ut cum per Hierusalem celestis patria designat. anagogiam facis habet et hebrei sensum hinc quadruplicem in sacris literis. Litteralem appellat perfat. hinc sicut apud nos Nicolaus Lyra Sic apud eos Rabi Salomon et Chemei pertractarunt. Allegoricus dicitur midras. Unum erat midras. Rut et midras coelet hoc est mystica rut et ecclesiasticis expositio. et doctores talis iudici hanc sequuntur. Tropologicam appellat Sechel. in quo Abram ab Nazara et Leyi ben Berson et Rabi Moyses egyptius desudarunt. Anagogicus autem est cabala nuncupat. nam expositio illa legis tanto verior quanto abstrusior. quam Moyses ab ore dei dicitur accepisse non ex libris discerat. neque enim scripta erat. sed a docente suscipiebatur a discipulis tanquam res sacra. et habenda inter arcana Cabala namque susceptio interpretat. et hec expositio a litterali sensu ad anagogicum quasi a terrenis ad celestia volare contendit. Sensum hunc quasi animam legis et vobis medullam ne amitteret post captiuitatem babyloniam. Et has duodecim septuaginta duobus sapientibus in scriptis recegit. et in septuaginta duo volumina digessit. quod deo percipiente palam legenda non proposuit. sed solum legis peritis ac in sacrarum litterarum studio exercitatis ac sapientibus viris communicanda edixit. hos sensus Paulus apostolus spiritus vocat. cum reprehendens iudeos qui soli litterali innitebantur dicit. littera mortificat. spiritus autem viuificat. Notandum insuper hos sensus posse Modis faciem appellari. litteralem autem esse velum ei superpositum. quo adhuc iudeorum prospectus ne veritatem videant. impeditur. propter quod Mala

Cabala

Cabala

Libet Tercius

chias propheta dixit Heliam Carmelitaz Patrem prophetam magnū et admirabilem ante christi aduentum ad iudiciū premittendum. qui scripturam spūaliter exponens et velum a facie Moſis detrahens patrū ad filios corda puerat. sensus hos mysticos credimus christū credidisse discipulos. cum (vt scriptum est in euāgelio) aperuit eis sensum: vt scripturas intelligeret. de his etiam intellexit cum dixit scrutamini scripturas: ipse testimonium phibent de me. sed ideo defecerunt scrutātes scrutinio. quia quod erat in sensu. querebāt in textu. q̄ vero ad hos sensus sit recurrendū. docet ipse christus. q̄ fere semp mystice loquebat. vt in parabolis eius manifestat. cum igitur eodem spū quo christus loquebat data lex sit erit. innuitur q̄ sic querenda sit veritas in s̄bis legis. sicut modo queretur in christi parabolis.

Quod et cur scriptura sacra Arce legis cōparatur. Capitulum. xxxv.

Scriptura sacra fœderis arca est intus et foris deaurata. aurum interius Charitas in deum. aurum exterius dilectio est in proximum. In arca tria sunt. Lex dei. virga Aaron. et manna. Lex docet quid agendum. a quibus cauendum. dat p̄cepta moralia. que quia sunt de lege nature in sua adhuc maiestate perdurant. dat p̄cepta ceremoniarū hoc est sacrificiorum. Veteres enim sacra ceremonias appellabant. hec quia christi. quod verum est sacrificium. erant figura christi veniente celsauerunt. et quia sunt in melius cōmutata. dici destructa et soluta non debent. Non enim venit christus soluere legem. sed adimplere. vt supra dictum est consummare. At qui in melius commutat. nō soluit. sed quod minus erat. quod inchoatum. quod vacuū. supplet. perficit. et adimplet. pro omnibus enim antiquę legis sacrificijs vnicū christi sacrificium nos habemus. et christus ille agnus sit quē iudei quinta decima Martij Luna paschalibus solemnijis offerebāt. Joannes baptista a littera ad spiritum hoc est ad sensum transiens allegoricum. manifestat cum inquit Ecce agnus dei. Ecce qui tollit peccata mundi. ac si diceret. nō ille agnus animal brutum vt verborum textus. sed iste vt innuit spiritus et sensus saluar. nos potest. Dat insuper iudiciorum p̄cepta. que si placent obseruare permittimur. dum modo nō putemus ea veteris instrumenti auctoritate seruanda. Nam quo ad hec instrumentum illud est antiquatum relictum abrogatum. sed si ex re esse videatur denuo institui. et pro legib⁹ haberi nō veritū. qd si fiat. debebūt obseruari et p̄ legib⁹ haberi. vniqsq; vt diximus nō a veteri instrumento s; a nouo sortient instituto. Item in arca ē s̄ga q; in scriptura sacra est iperū. quo regimur. cui⁹ auctoritas descēdens

Liber Tertius

a christo in summum pontificem transit. a pontifice in imperatorem. Hofex
 Pōtiffex em̄ est mediator christi et hoim. Nam regnuz christianoz magis est sacerdotiū dicendum q̄ imperiū. dicere Petro aplo gen^o electū. regale sacerdotiū. Quare pōtifficat^o nō in locū imperij subrogat^o. s; in pio est supposit^o. vt a pōtifficatu regat impium. et qd̄ pōtifficat^o sanctitas faciēdiū arbitrat. impatoria maiestas exequat. Vir duplex ē gladi^o. vn^o spūaliū q̄ est pōtifficis. alter epaliū q̄ pontifici et impatori ē cōis. Sed h; eū pontifex in vaginā puerlum. Impator s; tenet manu strictū. In vaginā conuersus ē autoritatis possessio. manu at̄ strict^o autoritatis exequutio. vter q; a christo pōtiffici. alter a pōtiffice dat̄ impatori. Virga hęc aliqñ florēs aliqñ arida. aliqñ mollis. aliqñ dura. Hęc em̄ gentis impium nūc hūile. nūc sublime. nūc flexibili; et lenis. nūc ferre arigida vti p̄tate. q; nonnūq; q̄ iusticia seuerius agit. Nonnūq; equitas in clemētiam et miā mitius dulcescit. Cum floret at̄ nō terrenti rois. sed diuine virtutis id opus est. nā christianę gentis impium celeste nō humanū egit arbitriū. Item in arca est māna. q; scriptura sacra sp̄ future vite et celestium bonoz p̄missione. in huius vite deserto nos pascit. donec exticto Mose. Iesus alter dux in terrā repromissiois inducit. Testamētum vet^o mysticis ac figuris cū refertur. quaz multę iā diu intellecte. multę quotidie reuelant. multę istuz ab eodem spū q̄ eas condidit docēde seruant. Recitat Plinius de historia naturali libro octauo capite. xx. venenatis pabulis. Cynare herba ceruos mēdri. p̄cussos a phalagio qd̄ est aranei gen^o. caneros comedere Cū vulnerati sunt. dictami pastu sagittas eicē. hirundines vexas pulloz oculos Chelidonia sanare. Mustelam in murium venatu rura se fouerē. anguem hyberna latebra visu obscurato. herbe marathro sese afficātem oculos reparare. Elephātem camelonte deuorato. q̄ herbe est. color oleastri folijs veneno occurrē. Quemadmodū his et alijs animalibus remedia morboz dant̄ a natura. sic nobis a deo p̄tra spūales morboz data est scriptura. dicere Paulo Quecūq; scripta sunt ad nrām doctrinā scripta sunt. vt p̄ patientiam et cōsolatiōem scripturarum sp̄m habeamus. Primo igit̄ loco. scriptura sacra tibi legēda est. Secūdo doctorum codices approbati. Tercio philosophi. q̄ de moribus disputant. et p̄te grates. qui mira eloquētie suauitate philosophię seueritatem cōdiunt. sup̄cilium ponūt. frontem capratam extendit. et veterosum ei senium auferētes. venustatis gratiam et iuuenilem quēdam decorem inducūt. Nilhil enī est aliud vera p̄ctis q̄ philosophia quēdam mystica. fucata. interpolata. Quarto historie. hac spiritualium cibozum varietate relectus in hac pulchra ac sancta sup̄lectule constitutus. potes omnem et c̄gitudis et vite perferre molestiam.

phalangi

Camelion

Canre

De sanctorum mutatione

Ca. xxxj

Empla fortitudinis, ac patientie, spei, loqanimitatis, et pſeuerantie frequenter legēda sunt, et ſemp habēda est an̄ oculos ſanctimos n̄ia confessor, pudicicia ſignum, p̄ſtātia martyꝝ, hoc ſit ſpeculū ad qđ animę tuę q̄ ſpōſa eſt ch̄iſti, caput amicitias, faciem līnias, ſinuz eromes, vt in veſtitu teaurato: Charitatis circūdata varietate ſicut huius vite nox p̄ceſſerit /z eterne vite dies illuxerit / ſabulare honeſte valeat inter triūphales choros paradisi /z habēs veſtem nuptialē poſſit eter nis acceſſe cōiuijs, bona illa Romanoz antiquitas q̄ ſtrutum lapidib⁹ orbis terraz fundabat in pium, vt ad imitādum iuuenes puocaret / pan gebat in cōiuijs egregia maiorum facinora compheſa carnib⁹. Simili officio Religioſi omnes /z nos p̄cipue, cum cibo reficimur ſemp vnū e nobis cōtentioſe legētem omnes auſentamus, /z cum ſilētio comedentes erectis ad p̄tionātem nō oculis, ſed mētib⁹, fere ſemp audius ſumimus animoz ad meſam alimēta q̄z corporz /z certe iudicio meo p̄cedet hinc magna p̄s religioſe vite, qđ em̄ eſt aliud cōmūnis hęc lectio /zq̄z vicioꝝ /z pario, ſpūalis p̄fectus exhortatio, /z qđā gñalis ſtrutum irritatio: Conuertere ergo mētem ad cōtemplāda gēſta ſanctoz, /z quaſi tuā p̄ſeſ ignauiam q̄ nihil adhuc egeris viro dignum, mitte manum tuam ad fortia, /z vigorem elatiōem ac ſublimitatem illorum emulare. Cū videris in pueris vt in Chro. In foemineo ſequi vt in Catharina. In paganis ipſis q̄ te um ignorabāt, tantaz experimēta ſtrutum, p̄debit te, q̄ vir qui ch̄iſtiana es, cui cœlum in hereditatē p̄mittitur, vnam cōgritudinem ferre nō poſſe. Lege Regum libros, inuenies regem Dauid in aduerſis omnib⁹ que multa p̄peſus eſt, patientem, pium, mitem, loqanūmēta a dei timore nunq̄z diſcedētem /z in pſalmo d̄t Ego autem in flagella patus ſum /z factus ſum ſicut hō non audiēs /z nō habēs in ore ſuo redargutōes, qm̄ in te domine ſperaui, tu exaudies me domine de⁹ meus. Lege Ez̄chiam regem in lecto iacentem cum lachrymis uerſum ad parietem, quindecim vite ac ſanctitatis annos impetraſſe. In ſeculo Maccabeoz reperies matrem cum ſeptem filijs pro paternis legib⁹ tyranno reſiſtere, /z cōtemplatus animum in foemina plus q̄z virilem hē habere iudicēris /z virili coroz pore animum foemineū, fortius niſi falloꝝ em̄teris. De noſtris hoc eſt de ch̄iſtianiſ nihil dixerim. Sunt em̄ omnia huiusmodi exēploꝝ plena volumina, /z ch̄iſtiane vite regula eſt mala pati, /z mala nō reddere perſe ctōis noſtre ſumma hęc eſt, p̄cutienti vnam maxillam p̄tere /z alteram, auferenti tunicam donare /z palium.

De aſſidua dei deprecatione.

Ca. xxxij

M. iij

Liber Tercius

Supreſt vt deo ac dei amicis aſſiduis ſupplicationibus te commē
des. ⁊ vt amici Job egrotanti conſulebant/ ad ſanctorum aliquem
conuertere. Sic futurum eſt vt ſaluſ mercibus ⁊ nauī. velis paſſi
ſis. ventisq; ſecundis. cum magno meritoꝝ pꝛouentu ac ſœnore portum
ſempiternę q̄ctis introeaſ. Quā tibi mihiq; ꝓcedat pater miſericordiã
et deus totiꝝ ꝓſolatōis. q̄ ꝓſoletur nos in oi tribulatōe nrā **AMEN**

Edeꝓ habui de tenui facultate meeꝝ penurię q̄ diuturne nrę Amicitie
⁊ mutuę charitatis officio dederī. Tu ex ingenij tui fertilitate ac copia:
ex laboris tui opa ac induſtria ꝓqꝛes plura atq; meliora. q̄ his nrīs ad
iūcta tibi ad Cœleſtē patriã ꝓperanti erūt ꝓ vehiculo. Vale

Impreſſum Dauentrię per Richardum
paſtraet Anno dñi. M. CCCC. J.

